

TUĞFE-İ HÜSÂMİ
(İnceleme, Çeviri Yazılı Metin, Dizin)

Anıl ARSLAN
(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2016

TUḤFE-İ HÜSĀMĭ
(İnceleme, Çeviri Yazılı Metin, Dizin)

Anıl ARSLAN

T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir
2016

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Anıl ARSLAN tarafından hazırlanan “Tuhfe-i Hüsâmî (İnceleme, Çevriyazılı Metin, Dizin)” başlıklı bu çalışma 21.11.2016 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Cüneyt AKIN

Üye: Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Dilek ERENOĞLU

ONAY

21.11.2016

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Anıl ARSLAN

ÖZET

TUHFE-İ HÜSÂMÎ (İnceleme, Çeviri Yazılı Metin, Dizin)

ARSLAN, Anıl
Yüksek Lisans-2016
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Bu çalışmada, Anadolu sahasında manzum olarak yazılmış Farsça-Türkçe sözlüklerin ilki olan Tuhfe-i Hüsâmî ele alınmıştır. Farsça-Türkçe olarak manzum şekilde yazılan bu sözlüğün çeviri yazılı metni hazırlanarak sözlük bilimsel incelemesi ve dizini yapılıp bilim âlemine tanıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, manzum sözlükler hakkında genel bir bilgi verilmiş, Anadolu sahasında yazılan manzum sözlüklerin bir kısmı liste halinde aktarılmış ve Tuhfe-i Hüsâmî'nin önce müellifi olan Hüsâm b. Hasan (Hüseyin) el-Konevî'nin ulaşabildiğimiz kaynaklardan biyografisi hazırlanmış sonra eser ve türü hakkında geniş bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Tuhfe-i Hüsâmî'nin sözlük bilimsel incelemesi yapılmıştır. Üçüncü bölümünde ise eserin çeviri yazılı metni yapılmış, üzerinde çalıştığımız nüshada yer alan aruz ve müstensih hataları dipnotta verilmiştir. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise Tuhfe-i Hüsâmî'nin Türkçe - Farsça ve Farsça-Türkçe dizini hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tuhfe-i Hüsâmî, Hüsâm b. Hasan (Hüseyin) el-Konevî, Manzum Sözlükler, Sözlük Bilimsel İnceleme

ABSTRACT

TUHFE-İ HÜSÂMÎ

ARSLAN, Anıl

2016

Field of Turkish Language

Advisor: Prof. Dr. Erdoğan BOZ

This study works on Tuhfe-i Hüsâmî ,which is the first of Persian- Turkish dictionaries written in verse in Anatolia. The aim of the study is to rewrite the dictionary in prose and after lexicological analysis introduce it to science world. The first part of the study gives general information about dictionaries in verse, includes a list of some of the dictionaries written in Anatolia, a biography of Hüsâm b. Hasan (Hüseyn) el-Konevî , who is the writer of Tuhfe-i Hüsâmî, and some information about the work and its genre. The second part of the study contains a lexicological analysis of Tuhfe-i Hüsâmî. The third part of the study includes a written translation of the work and prosody and scribe errors on the draft that we have worked on are indicated in footnotes. The forth part includes Turkish-Persian anda Persian-Turkish index of Tuhfe-i Hüsâmî.

Key Words: Tuhfe-i Hüsâmî, Hüsâm b. Hasan (Hüseyn) el-Konevî, Dictionaries in Verse, Lexicological Analysis

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	x
ÖN SÖZ	xi
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

1. Manzum Sözlükler	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Anadolu Sahasında Yazılan Farsça-Türkçe Manzum Sözlükler.....	3
2. Hüsâm b. Hasan (Hüseyin) el-Konevî	6
2.1. Hayatı	6
2.2. Eserleri	7
3. Tuhfe-i Hüsâmî	7
3.1. Adı.....	7
3.2. Yazılış Tarihi.....	8
3.3. Yazılış Nedeni.....	8
3.4. Vezni	8
3.5. Tertip Şekli ve Bölümleri.....	10
3.6. İçeriği	12
3.7. Nüshaları	12
3.8. Bursa İnebey Nüshasının Tanıtımı.....	13
3.9. Üzerinde Yapılan Çalışmalar	13

2. BÖLÜM

SÖZLÜK BİLİMSEL İNCELEME

1. Bütün yapı (megastructure).....	14
1.1. Baş veri	14
1.1.1. Ön ve arka kapak bilgileri.....	14
1.1.2. Yazılma yeri, yılı vd. teknik bilgiler	14
1.1.3. Yazar (hazırlayıcı) bilgileri.....	15
1.1.4. Kısaltmalar	15

1.1.5. Ön söz, giriş vd.	15
1.1.6. Son söz vd.	16
1.2. İç veri	17
1.2.1. Sayfa takipçisi	17
1.2.2. Sayfa numarası	17
1.3. Son veri	18
2. Bütüncül yapı (macrostructure/ intra textual)	18
2.1. Parçacıl yapı (microstructure/ entry structure).....	18
2.1.1. İç yapı (mesostructure).....	18
2.1.1.1. Biçimle ilgili bilgiler	18
2.1.1.1.1. Maddebaşı (headword).....	18
2.1.1.1.2. Dilbilgisel bilgi (grammatical information).....	19
2.1.1.2. Anlamla ilgili bilgiler.....	19
3. BÖLÜM	
ÇEVİRİ YAZILI METİN	
4. BÖLÜM	
DİZİNLER	
4.1. Farsça – Türkçe Dizin	61
4.2. Türkçe – Farsça Dizin	92
SONUÇ.....	140
KAYNAKÇA.....	141

KISALTMALAR

(AYYL)	: Abdullah Yeğın Yeni Lûgat
b.	: Bin (Oğlu)
c.	: Cilt
(DLT)	: Dîvânu Lugâti't-Türk
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
DTCF	: Dil Tarih Cođrafya Fakóltesi
(FDOTAL)	: Ferit Devellioğlu Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat
GTS	: Güncel Türkçe Sözlük
H.	: Hicri
Ktp.	: Kütüphane(si)
(M)	: Metinde yazılışı
M.	: Miladi
(MKFTS)	: Mehmet Kanar Türkçe Farsça Sözlük
Prof.	: Profesör
Öl	: Ölüm
Ör.	: Örnek
s.	: Sayfa sayısı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TS	: Tarama Sözlüğü
(TTAS)	: Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire
Yrd.	: Yardımcı
(YTS)	: Yeni Tarama Sözlüğü
Yz.	: Yazma(lar)
(ZTS)	: Zanaat Terimleri Sözlüğü

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ء	: ʾ
ا	: a / e / ā
ب	: b
پ	: p
ت	: t
ث	: ṯ
ج	: c
چ	: ç
ح	: h
خ	: ḫ
د	: d
ذ	: z
ر	: r
ز	: z
ژ	: j
س	: s
ش	: š
ک	: š
ط	: ṭ / ž
ظ	: ṭ
ع	: ʿ
غ	: ğ / ğ̣
ف	: f
ق	: q
ك	: k / g / ğ(y) / ŋ
ل	: l
م	: m
ن	: n
ه	: h / a / e
و	: v / o / ö / u / ü / ū
ی	: y / ī / i / ı

ÖN SÖZ

Bir dilin söz varlığının belli bir düzen içerisinde bir araya toplandığı sözlükler, dillerin en büyük hazinesi olan kelimelerin bir araya toplanılması, muhafaza edilerek ileriki kuşaklara aktarılması ve bu hazinenin giderek büyütülmesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmada, 1399-1400 yılında Hüsâm b. Hasan (Hüseyin) el-Konevî tarafından sultan Şah Orhan Bey adına yazılmış Anadolu sahasının ilk Farsça-Türkçe manzum sözlüğü olan Tuhfe-i Hüsâmî'nin sırasıyla müellifi ve nüshaları üzerinde durularak genel bir bilgi verilmiş, sözlük bilimsel incelemesi yapılmış; çeviri yazılı metni hazırlanmış ve dizini oluşturulmuştur. Farsça-Türkçe manzum olarak yazılan Tuhfe-i Hüsâmî Anadolu sahasında ilk olması bakımından önem teşkil etmektedir. Mensur bir girişle başlayan eser, 16 kıt'a ile devam ederek bir hâtîme ile son bulur. Sözlük kısmında 233 beyit bulunan eserde Farsça 1018 kelime ve/veya kelime grubu ve 38 cümlenin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Metnin çeviri yazısında Farsça sözcükler, söz öbekleri ve cümlelerde mavi; Türkçe kelime, kelime grupları ve cümlelerde ise kırmızı renklendirme yapıldı. Farsça karşılığı bulunmayan, cümleyi tamamlamak, aruzu uydurmak, kafiye oluşturmak vb. nedenlerle kullanılmış kelime ve ekler siyah renkte yazıldı. Sözlüklerde bulunamadığından anlamları tespit edilemeyen kelime, kelime grubu veya cümlelerde ise renklendirme yeşil olarak yapıldı. Eserin Tahran yayınıyla karşılaştırma yapılarak müstensih hataları tespit edildi. Aruz hataları da tespit edilerek dipnotlarla belirtildi. En son Farsça-Türkçe ve Türkçe-Farsça dizin oluşturuldu.

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen, bana yol gösteren tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Erdoğan Boz'a minnettarlığımı sunuyorum.

Özellikle, eğitim hayatım boyunca bana maddî ve manevî her türlü desteği sağlayıp fedakârlıklarda bulunan annem Zeliha Arslan'a, babam Cengiz Arslan'a ve kardeşim Arçın Arslan'a ayrı ayrı teşekkür ederim.

Anıl ARSLAN

Eskişehir-2016

GİRİŞ

Konu

Bu çalışmada, Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî yapılacak bilimsel bir çalışmayla (çeviri yazılı metin, sözlük bilimsel inceleme ve dizin) bilim dünyasına tanıtılacaktır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, genel bilgilere göre Anadolu sahasında yazılmış Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî metninin çeviri yazısını yapıp söz varlığını ortaya çıkarmak ve eser üzerinde sözlük bilimsel bir çalışma yapmaktır.

Problem

Anadolu sahasında yazılmış Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî, Türkiye’de tam yayım olarak henüz bilim dünyasına sunulamamıştır. Dil öğretiminin temel araçlarından olan sözlükler, tarih boyunca kullanılmıştır. Türklerin Anadolu sahasında temas ettikleri klasik dillerden Farsçayı öğretmek amacıyla bir manzum sözlük geleneği oluşturduğu bilinmektedir. Bu anlamda tarihi manzum sözlüklerin yayımlanması oldukça önemlidir.

Önem

Sözlükler bir dilin söz varlığı hazinesi oldukları için öteden beri çok önemli eserler olarak kabul edilir. Bu anlamda Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî’nin bilimsel bir yayımının yapılması birçok açıdan önem taşımaktadır. Bunlardan başlıcaları şöyle sıralanabilir: tarihi söz varlığı, dil öğretme tekniği açısından manzum sözlüklerin önemi, sözlük bilimi açısından manzum sözlük oluşturma ölçütleri vs.

Yöntem

Türkiye kütüphanelerinde bulunan bütün Tuhfe-i Hüsâmî nüshaları tespit edilip içinden uygun nüsha bir seçilecektir. Seçilen nüshanın çeviri yazısı yapılarak sözlük metni elde edilmiş olacaktır. Sözlük metni oluşturulurken Gencine-i Güftar, A Comprehensive Persian-English Dictionary, Kanar Farsça-Türkçe Sözlük, Osmanlıca

– Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Kâmus-ı Türkî, TDK Güncel Sözlük, Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü, Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü gibi temel sözlükler kullanılarak metnin eksiksiz oluşturulmasına dikkat edilecektir. Metin üzerinden sözlük bilimsel bir inceleme yapılacaktır. Son olarak söz varlığı açısından bir dizin yapılıp çalışma bitirilecektir.

Kuramsal Çerçeve

Tarihi manzum sözlük yayımı hakkında yöntem üzerine ciddi anlamda teorik bir alt yapı yoksa da hatırı sayılı bir metin yayımı vardır. Bu konuda Türkiye’de yaygın olarak kullanılan çeviri yazı işaretleri kullanılarak sözlük metni oluşturulacaktır. İnceleme kısmına gelince sözlük bilimsel inceleme için eldeki kısıtlı sayıdaki kaynaklardan istifade ile bir inceleme modeli oluşturulmaya çalışılacaktır. Yabancı kaynaklar bu konuda yol gösterici olacaktır.

Hipotezler

Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî üzerine Türkiye’de tam bir metin yayımı yapılamamıştır.

Literatür

Türkiye’de yeterince tarihi manzum sözlük yayımı vardır. Bu yayımlar lisansüstü tezler ve makale, bildiriler olmak üzere iki gruba ayrılabilir.

Varsayımlar

Türkiye’de Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî’nin yayımı yapılmadığı gibi sözlük bilimsel inceleme yöntemleri hakkında yeteri kadar teorik alt yapı yoktur. Yapılan incelemeler henüz deneme niteliğindedir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Yapılan çalışma, Farsça-Türkçe ilk manzum sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî ile sınırlıdır. Ancak çalışma sözlük bilimsel inceleme açısından bir yöntem önermeyi hedeflemektedir.

1. BÖLÜM

1. Manzum Sözlükler

1.1. Tanımı

Manzum sözlükler, bir dildeki kelimelerin başka bir dildeki karşılıklarıyla manzum olarak verildiği sözlüklerdir. Kaynakların belirttiklerine göre, ilk manzum sözlük yazarı İranlı ünlü şair Reşidüddin Vatvat (Öl. H.578/M.1182)'dir.¹

Öğrenimi kolaylaştırmasından olsa gerek geçmişte hemen her konuyu manzum anlatma geleneği vardı. Bu sebeple de yazarlar öğretici konularda yazdıkları eserleri manzum olarak ifade ederlerdi. Söz konusu gelenek doğrultusunda pek çok manzum sözlüğün kaleme alındığına tanık oluyoruz.

Yazılış Amacı

Sözlüklerin yazılma nedenine genel olarak baktığımızda dil öğrenimi veya öğretimi olduğu anlaşılmaktadır. Sadece söz varlığıyla değil öğrenilecek veya öğretilecek dilin yapısı, kuralları hakkında da bilgi sahibi olmayı sağlamaktadır.

Öğretmeyi kolaylaştırma ve hızlandırma yöntemlerinden biri de konuların manzum olarak anlatılmasıdır. Bu nedenle şair ve yazarlar, manzum anlatma geleneği yaratmış ve bu gelenek dâhilinde çokça eser vermişlerdir. Hüsâm b. Hasan (Hüseyin) el-Konevî de Tuhfe-i Hüsâmî'yi bu gelenek doğrultusunda kaleme almıştır. Eserde Farsça sözcüklerin ve kimi Farsça konuşma kalıplarının şiir diliyle öğretilmesindeki amaç, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve hızlandırmaktır.

1.2. Anadolu Sahasında Yazılan Farsça-Türkçe Manzum Sözlükler

Öz, Anadolu sahasında yazılan manzum sözlükleri şu şekilde özetlemiştir (2010, 79-299).

¹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986, c.6, s.144

Tuḥfe-i Hüsāmī ez Mültekāt-i Sāmī	Tuḥfe-i Şāhidī
Miftāḥu'el-Edeb	Lügat-i Manzūme
Uḡnūmu'l- ^ç Acem	Şihāḥu'l- ^ç Acem
Müfredāt	Deḡāyıḡu'l-Ḥaḡāyıḡ
U ^ç cūbetü'l-Ġarāyib fi Nazmi'l-	Müşkilāt-ı Şāhnāme
Cevāhiri'l- ^ç Acāyib	Lügat-i Ni ^ç metullāh
Şāhnāme (Lücetü'l- ^ç Acem)	Tertī-i Deḡāyıḡu'l-Ḥaḡāyıḡ
Münyetü'l-Mübtedī	Cāmi ^ç u'l-Fāris [Tercümān-ı Fārisī]
Baḡrū'l-Ġarāyib	^ç İlm-i Lügāt
Tuḥfetü'l-Hādiye	Cāmi ^ç u'l-Fürs
Lügat-i Ḥalīmī	Lügat-i ^ç Abdülkerīm
Nişārü'l-Mülk	Tuḥfetü's-Seniyye ile'l-Ḥazreti'l-
eş-Şihāḥu'l- ^ç Acemiyye	Ḥaseniyye
Şādiye	Manzūme
Miftāḥu'l-Ma ^ç ānī	Müşennā ve Müşelleş
Miftāḥu'l-Lüḡa	Cinānū'l-Cinās [Ravzatü'l-Cinās]
Vesīletü'l-Maḡāşid ilā Aḡseni'l-	Nazmü'l-Esāmī
Merāşid	Maşādır-ı Elsine-i Erba ^ç a
Mecmū ^ç u'l-Lügāt	Müşkilāt-ı Gülistān
Cāmi ^ç u'l-Fāris	Lügat-i Minyasoḡlu
Lügat-i Münteḡāb	Fethu'l-Fettāḡ
Şāmilü'l-Lüḡa	Ma ^ç denü'l-Ma ^ç ārif
Tercümān	Kitāb-ı Lügat-i Gülistān

Düstüru'l- ^ç Amel	Muqaddimeti'l-Edeb
Nevâdirü'l-Emsâl	Lügat-i Târîh-i Vaşşâf
Meyâdinü'l-Fürsân	Terceme-i Emsâl-i ^ç Arab ve ^ç l- ^ç Acem
Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ	Tevfiye
Genc-i Leâl	Se Zebân
Menâzımu'l-Cevâhir	Mecma' u'l- Emsâl
Nuḥbetü't-Tuḥfe	Lehçetü'l-Lügat
Farsça-Türkçe Sözlük	Ḥoş Edâ
Lügat-i Şāhnāme	Naẓm-ı Girīdī
Türkçe-Farsça Sözlük	Mā-lā Būdde minhu li'l- Edīb mine'l-
Muḥtaşar-ı Tuḥfetü's-Seniyye	Meşhūr ve'l-Ġarīb
Tuḥfetü'l-Emsâl	Manzūme-i Keskin
Kān-ı Ma' ānī	Tuḥfetü'l-İḥvān ve Hediyyetu's-
Tercümānü'l-Ma' ārif	Şıbyān
Lisānü'l- ^ç Acem [Ferheng-i Şu' ūrī]	Lügat-i Tedkikāt-ı Fursiyye-i Necīb
Münteḥab-i Ferheng-i Şu' ūrī	Müretteb Müfredāt-ı Siyāhī
Muḥtaşar ve Münteḥabü's-Şu' ūrī	Tuḥfe-i Vehbī
Lisānü'l-Aṭıbbā'	Müşelleşnāme-i Şākir
Muḥtaşar-ı Lügat-i Ni' metullah	Tıbyān-ı Nāfi' der Terceme-i Burhān-ı
Tuḥfe-i Şemsī	Ḳāṭı'
Lügat-i Şināsī	Miftāḥ-ı Gülistān-ı Sa' dī
Şānī Lügati	Lügat-i Bahāristān
Akşā'l-Ereb fi Tercemeti	Muḥtaşar-ı Tuḥfetü's-Seniyye

Nazm-ı Bedîʿ	Mirʿatü'l-Lügât
Dürrü'n-Nizâm	Reh-nümâ-yı Sehûlet
Tuḥfe-i Zîbâ	Muḥtaşar Ḳâmûs-ı Fârisî
Nazmü'l-Cevâhir	Ünsü'l-Lügât
Naḳlü'l-Meḥâfil li'l-Efâzıl	Ḳâmûs ve Cep Lügati
Güher-rîz	Ḥayrû'l-Lügât
Mecmaʿu'l-Lügât	Zübde-i Lügât-ı Fârisiyye
Cevrehe	Lügat-i Fârisiyye
Tuḥfetü'l-Maʿnâ	Lügat-i Meşhûre-i Fârisî yâḥud
Kitâb-ı Tercümân-ı Türkî ve ʿArabî ve	Sermâye-i Fedâi
Fârisî	Lügat-i Fârisiyye
Tuḥfe-i Nuşḥî	Lügat-i Erbaʿa
Farsça-Türkçe Sözlük	Ḳâmûs-ı Fârisî
Siyer-i Veysî Lügati	İnkişâf-ı Ḳâmûs-ı Fârisî yâḥud
Zübdetü'l-Lügât	Fihrist-i Ḳâmûs-ı Fârisî
Tuḥfetü'l-Mülâzimîn	Maşâdır-ı Lisân-ı Fârisî
Lügât-ı ʿAzîziye	Tuḥfe-i Remzî
Zübdetü'l-Lügâti'l-Lehce	
Tercümânü'l-Lügât	

2. Hüsâm b. Hasan (Hüseyn) el-Konevî

2.1. Hayatı

Hüsâm'ın hayatı hakkında bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Sözlük hakkında bilgi veren kaynaklarda yazarın adı Ḥüsâm İbn Ḥasan-ı Ḳonevî olarak anılmıştır.

Şāhidī İbrāhīm Dede, 921/1515 yılında nazmettiği Tuḥfe-i Şāhidī'nin ön sözünde:

Okıdum evvelā Tuḥfe-i Ḥüsām'ı

Mu'attar oldu anuñla can meşāmı

beytiyle bu sözlüğü okuduğunu ifade etmiştir; (Şāhidī'den aktaran Öz, 2010: 79) Tuḥfe-i Şāhidī'nin bazı şarihleri de yukarıdaki beyitte geçen sözlük ve yazarı hakkında şu bilgileri vermişlerdir: “ Ḥüsām, Kostañınıyye'nin fātihi Sulṭān Meḥmed zamanında yaşamış, eserini onun adına ve onun istegiyle nazmetmiştir.”(el-Bağdādī'den aktaran Öz, 2010:79) “ Ḥüsām, lügatde keskin kılıç ma'nāsınadır. Bu halde İbn Ḥasan-ı Konevi'nin lakabıdır.” “ Ḥüsām, Fātiḥ Sulṭān Meḥmed zamanında kendi ismine nazm eylemiştir.” (Şāhinzāde'den aktaran Öz, 2010:79)

Öz, şarihlerin yazar hakkında verdiği bilgileri şu şekilde değerlendirmiştir: “ Şarihlerin yazar hakkında verdiği bilgiler doğru değildir. Çünkü ileride görüleceği üzere Tuḥfe-i Ḥüsāmī, Fatih Sultan Mehmed (1444-1446+1451-1481) döneminden önce, 802/1399-1400 yılında nazmedilmiştir.” (2010: 79).

2.2. Eserleri

Hayatı hakkında yeterince bilgi sahibi olamadığımız Ḥüsām'ın eserleri hakkındaki bilgilerimiz de çok sınırlıdır.

Öz, “Konyalı olan Ḥüsām, eserin Farsça ön sözünde, sözlüğünden önce Hediyyetü'l-İḥvān adıyla manzum bir eser yazdığını söylemiş, ancak kendisi ve adını andığı eseri hakkında bilgi vermemiştir.” der (2010: 79).

Ḥüsām'ın ulaşılmış tek eseri olan Tuḥfe-i Ḥüsāmî'nin kimin adına yazıldığına, üzerinde çalıştığımız nüshada rastlanamamıştır. Ancak Öz, Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken 2563 numarada kayıtlı nüshadan, eserin Şah Orhan Bey (Ebu'l- Muzaffer Orhan Beg b. Karaman) adına yazıldığını tespit etmiştir (Öz 2010:80).

3. Tuḥfe-i Ḥüsāmî

3.1. Adı

Öz'ün tespitlerine göre nüshaların çoğu Tuḥfe-i Ḥüsāmî adıyla kayıtlıdır. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi Süleymaniye 876 numarada bulunan nüshada eser adı, Tuḥfe-i Ḥüsāmî ez Mültekāt-i Sāmî-i Esāmî; Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege

Kütüphanesi Agah Sırrı Levend 286/2 numardaki nüshada Tuḥfe-i Ḥüsāmî ez Mülteḳāt-i Sāmî ve Esāmî adı kayıtlıdır (2010: 79).

Eserin adı üzerinde çalıştığımız nüshasının Giriş bölümünde de adı açıkça geçmektedir.

“müveşşeh nazm sâzed ve nām u tuḥfe-i ḥüsāmî ez mülteḳāt-ı sāmî ve esāmî nihāde ve her...”(48a)

3.2.Yazılış Tarihi

Üzerinde çalıştığımız nüshada eserin yazılış tarihi ile ilgili bilgilere rastlanmamıştır. Ancak Öz, Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötügen 2563 numarada kayıtlı nüshadan aşağıdaki beyitleri aktararak, eserin 802/1399-1400 yılında yazıldığını tespit etmiştir (Öz 2010:80)

*bu nazm ki tuḥfe-i ḥüsām est be-nām
bî-çāre ḥüsām elinden iş bulupdur niḳām
yazıldı sekiz yüz ikinci yılda
devletlü şeh orhan beg adına* (154a)

3.3.Yazılış Nedeni

Tuḥfe-i Ḥüsāmî'nin yazılış nedeni, tüm manzum sözlüklerin başlıca yazılış amacı olan dilin öğretimidir. Farsça sözcüklerin ve kimi konuşma kalıplarının şiir diliyle öğretilmesindeki amaç, öğrenmeyi kolaylaştırarak hızlandırmaktır. Şiirin akılda kalıcılığı, ezberlemeyi kolaylaştırmada bir yöntem olarak görülmüştür. Bunun dışında manzum sözlükler için genel olarak söylenen; şairlere kafiyeli sözcük bulma kolaylığı sağlamak gibi sebepler de sayılabilir.

3.4.Vezni

Boz, bildirisinde eserin Bursa İnebey nüshasında yer alan kıt'aların vezinlerini tespit etmiştir (2013:70-72)

1. kıt'a (47b-50a) yaprakları arasında toplam 15 beyit.

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

ḥüdā taḳrî tüvānger ma' nisi bay

işe buyruḳ idici kār fermāy

büzürk ulu vu peygāber haberci

ferişteditür sürüş öñden geçen rāy

sitāre ılduz u hurşīd güneş

zemīn yir āsumān gök māhdur ay

perestū karlağuçl bāhū degenek

dağı bir hind ili sulṭānidur rāy (48a-48b)

2. kıt'a (50a-52a) yaprakları arasında toplam 14 beyit.

mef' ülü mefā' ilün fe' ülün

3. kıt'a (52a-54b) yaprakları arasında toplam 16 beyit.

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

4. kıt'a (54b-56a) yaprakları arasında toplam 13 beyit.

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

5. kıt'a (56b-58b) yaprakları arasında toplam 16 beyit.

müfte' ilün müfte' ilün fā' ilün

6. kıt'a (58b-60b) yaprakları arasında toplam 14 beyit.

mefā' ilün fe' ülün mefā' ilün fe' ülün

7. kıt'a (60b-63b) yaprakları arasında toplam 19 beyit.

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

8. kıt'a (63b-65b) yaprakları arasında toplam 13 beyit.

fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ül

9. kıt'a (65b-70a) yaprakları arasında toplam 31 beyit.

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Bu kıt'a diğerk kıt'alardan farklı olarak mesnevi tarzında kafiyelenmiştir ve en uzun kıt'adır.

10. kıt'a (70a-72b) yaprakları arasında toplam 16 beyit.

mef' ülün fâ' ilâlün mef' ülün fâ' ilün

11. kıt'a (72b-74b) yaprakları arasında toplam 16 beyit.

müfte' ilün fâ' ilât müfte' ilün fa'

12. kıt'a (74b-76a) yaprakları arasında toplam 8 beyit.

fâ' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

13. kıt'a (76a-78a) yaprakları arasında toplam 15 beyit.

müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün

14. kıt'a (78a-79a) yaprakları arasında toplam 6 beyit.

fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün

15. kıt'a (79a-80b) yaprakları arasında toplam 9 beyit.

müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün

16. kıt'a (80b-82a) yaprakları arasında toplam 12 beyit.

fe' ilât fâ' ilâtün fe' ilât fâ' ilâtün

3.5. Tertip Şekli ve Bölümleri

Tuhfe-i Hüsâmî'nin bölümleri;

Eser üç bölümden oluşur:

i. Giriş

Üzerinde çalışma yaptığımız nüsha, Bursa İnebey Kütüphanesi Haraççioğlu 1398/2

numarada kayıtlı bulunan (46a-49a) yaprakları arasındadır.

Farsça mensur bir girişle başlar, sözlük hakkında genel bilgiler verilir. Bu bölüm başlıklar dâhil toplam 47 satırdır. Giriş bölümünde yazarın ve eserin adı açıkça geçmektedir.

Bundan başka, Farsça ve kısmen Pehlevîce sözcüklerin Türkçe karşılıklarının verildiği; kıt'a ve beyit sayısı, her kıt'anın sonunda musarra kafiyeli ve aynı vezinde birer beyit eklendiği belirtilir.

ii. Sözlük

Sözlük metni, çalıştığımız yazmanın 49a-84a yaprakları arasındadır. Toplam kıt'a sayısı 16'dır. Kıt'alardaki beyit sayıları 6 ilâ 31 arasında değişir. Kıt'alar gazel tarzında kafiyelenmiştir ancak her kıt'a sonundaki beyit musarra kafiyelidir. Bu bölümde toplam 233 beyit vardır. Ancak diğer bazı nüshaların beyit sayısı daha fazladır. Sadıkova-Ekberova yayınına göre 13, 14, 15 ve 17. kıt'alar bu yazmada yoktur. Söz konusu yayında 1311 Farsça, 1304 Türkçe toplam 2615 sözcük; 20 kıt'a ve 296 beyit bulunmaktadır (Sadıkova-Ekberova, 1969)

Son bölüm;

Son beyitte, yazar kendisine örnek aldığı Hüsâm-ı Hoyî'nin (hüsâm-ı şâ'ir), bu kitabı görebilseydi çok beğenip takdir edeceğini söyler.

eger ol hüsâm-ı şâ'ir bu hüsâmı bir göreydi

diyedi zihî düreydi sözi defterin düreydi (83b)

Ferağ kaydı:

temmet el-kitâbü bi 'avni'l-meliki'l-vehhâbi el-mevsûme kitâbi tuhfe-i hüsâmî

fî evâili şehri zilka'de seneh ihda ve tis'îyn ve tis'â mie. (83b)

"Tuhfe-i Hüsâmî diye nitelenen kitap, Allah'ın yardımıyla 991 senesinin zilkade ayının ilk günlerinde yazıldı."

Bundan sonra 84a'da aynı yazı karakteriyle iki beyit daha bulunmaktadır.

bir gün ecel benüm 'ömrüm hebâ kıla

toprak içre a'zâlarum cüdâ kıla

yārab şaklağıl ol kişinüñ imānını

kim benüm haṭṭum oḡuyup du‘ā kıla (84a)

3.6. İçeriği

Mensur bir girişle başlayan eser, 16 kıt’a ile devam ederek bir hâtime ile son bulur. Üzerine çalışma yaptığımızın nüshanın sözlük kısmında 233 beyit bulunmaktadır. Farsça 1018 kelime ve/veya kelime grubu, 38 Farsça cümlelerin Türkçe karşılıklarının verildiği metnin çeviri yazısında Farsça sözcükler, söz öbekleri ve cümlelerde mavi; Türkçe kelime, kelime grupları ve cümlelerde ise kırmızı renklerle yapılmıştır. Bunun dışında Farsça karşılığı bulunmayan, cümleyi tamamlamak, aruzu uydurmak, kafiye oluşturmak vb. nedenlerle kullanılmış soru sözleri, adlar, emir kipiyle çekimlenmiş eylemler, bağlaçlar, bildirme, durum vb. ekler ise siyah renkte yazılmıştır. Söz konusu metinde yer alıp anlamları sözlüklerde tespit edilemeyen kelime, kelime grubu ve cümlelerde renklendirme yeşil olarak yapılmıştır.

Metinde hareket, durum, oluş eylemleri; sayı, renk, hayvan, sebze, meyve organ, element, mevsim, cinsiyet, dinî vb. adlar gibi pek çok Farsça kavramın Türkçe karşılığı verilmiştir. Ör.

(73a) nihāden: kırmak	(78b) surḥ: kızıl	(56a) mağz: beyin
(77b) bāver: inanmağ	(78b) zerd: sarı	(62b) bīnī: burun
(70a) āsā: isnemek	(61a) süpüş: bit	(54b) zer: altun
(53b) seg: it	(56b) esb: at	(54b) zemistān: kış
(64b) şeş: altı	(70b) piyāz: soğan	(61a) ner: erkek
(64b) hezār: bin	(63b) engūr: üzüm	(49b) ḡudā: tağrı

3.7. Nüshaları

Tuhfe-i Hüsâm’ın Türkiye’deki kütüphanelerde ulaşabildiğimiz yazmaları şöyledir:

1. Bursa, İnebey Ktp. Haraççioğlu 1398/2 (991H.)
2. Ankara, Milli Ktp. Adnan Ötüken 2563
3. Ankara, Ankara Üniversitesi DTCF Ktp. İsmail Saib I, 3048
4. Türk Dil Kurumu Ktp. Yz. A 189, Yz. A 499/3

5. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Ktp. Agah Sırrı Levend 286/2
6. İstanbul, Belediye Ktp. Melih Cevdet 104
7. Süleymaniye Ktp. İbrahim Efendi. 849/1, Reşid Efendi 977, Süleymaniye 849, Süleymaniye 876/6, Süleymaniye Lale İsmail 654/4

3.8. Bursa İnebey Nüshasının Tanıtımı

Eserin Türkiye kütüphanelerinde bilinen 7 (yedi) yazması bulunmaktadır (Öz, 2010:82). Biz Bursa İnebey Kütüphanesi Haraççıoğlu 1398/2 numarada kayıtlı bulunan yazmanın 45-85 yaprakları arasındaki nüshayı tanıtacağız.

Üzerinde çalıştığımız yazmayı e-posta yoluyla elde ettiğimiz için yazma hakkında vereceğimiz tavsifi özellikler kısmen eksik olacaktır. Sayfalar sarı kâğıt, tek sütunlu ve 7 satırlı olup yazı harekeli nesihattir. İlk sayfa (46a-46b) cetveli diğerleri değildir. Mensur olan giriş bölümünde ayetler kırmızı mürekkeple yazılmış. Bundan başka kıt'a başları ve vezinler de kırmızı mürekkeplidir ayrıca Farsça sözcük ve söz öbeklerinin üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Yine noktalar da kırmızı mürekkeple belirlenmiştir.

3.9. Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Eserin bilinen ilk ve tek yayını Tayyibe Ali Ekberova – Cemile Sadıkova yapmıştır (Sadıkova-Ekberova, 1969).

Öz, eserinde Tuḥfe-i Ḥüsâmî hakkında kısa bir tanıtım yapmıştır (2010: 79-82).

Boz, eser üzerine bir bildiri yayımlamıştır (2013: 69-74).

2. BÖLÜM

SÖZLÜK BİLİMSEL İNCELEME

Bu bölümde Tuhfe-i Hüsâmî yapısal yönden incelenecektir (Aslan, 2015). Bu bölümün sonunda işlevsel yönden incelemeye dair kısa bir bilgi verilecektir.

1. Bütün yapı (megastructure)

Sözlüğün tamamını oluşturan yapıya verilen isimdir. Sözlüğün asıl metnini teşkil eden bütüncül yapı (macrostructure) ve diğer yapıların tamamını kapsar. Bu yapıyı bütüncül yapı dışında sunduğu bilgelere göre üç alt başlık altında tasnif etmek mümkündür.

1.1. Baş veri

Sözlük metniyle direkt ilişkisi olmayan ancak sözlüğü tanıtıcı ve sözlük kullanımını kolaylaştırıcı bölümlerdir.

1.1.1. Ön ve arka kapak bilgileri

Üzerinde çalıştığımız Bursa İnebey nüshasının ön ve arka kapak bilgileri bulunmamaktadır.

1.1.2. Yazılma yeri, yılı vd. teknik bilgiler

Tuhfe-i Hüsâmî'nin kimin adına yazıldığına dair bilgiye, üzerinde çalıştığımız yazmada rastlanamamıştır. Ancak Öz, Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken 2563 numarada kayıtlı nüshadan aşağıdaki beyitleri aktararak, eserin Şah Orhan Bey (Ebu'l- Muzaffer Orhan Beg b. Karaman) adına yazıldığını tespit etmiştir, (2010: 80)

*bu nazm ki tuhfe-i hüsâm est be-nâm
bî-çâre hüsâm elinden iş bulupdur nizâm
yazıldı sekiz yüz ikinci yılda
devletlü şeh orhan beg adına (154a)*

1.1.3. Yazar (hazırlayıcı) bilgileri

Konyalı olan Hüsām b. Hasan (Hüseyn) el-Konevî'nin hayatı hakkında oldukça kısıtlı bilgilere sahibiz. Yazarın adı eserin nüshalarında farklılık göstermektedir.²

Eserin üzerine çalışma yaptığımız nüshasında yazar kendisi hakkında bilgilere yer vermese de adı açıkça geçmektedir.

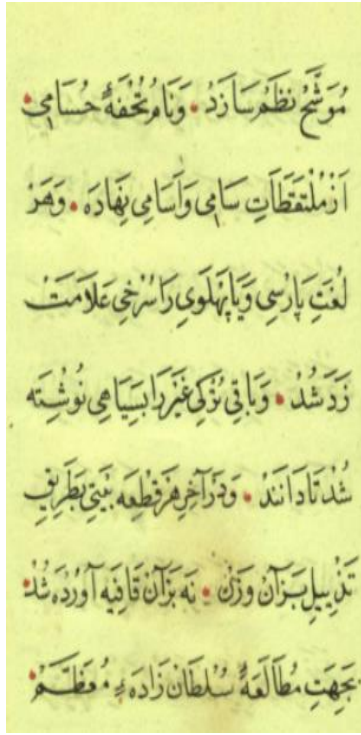
“hüsām-i bin ḥasani'l-konevīyi bellağa'llahü bimā yercūhu...” (47a)

1.1.4. Kısaltmalar

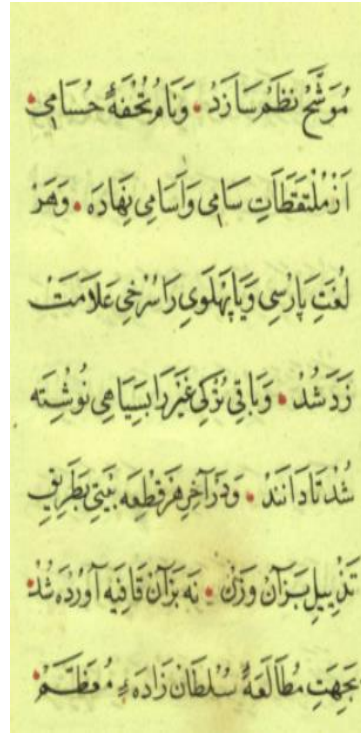
Tuhfe-i Hüsāmî'de kısaltma bölümü yoktur ve sözlük metni içinde de kısaltmalar kullanılmamıştır.

1.1.5. Ön söz, giriş vd.

Tuhfe-i Hüsāmî' mensur bir girişle başlar.

(48a)

(47b)

Burada sözlük hakkında şu bilgiler verilmiştir:

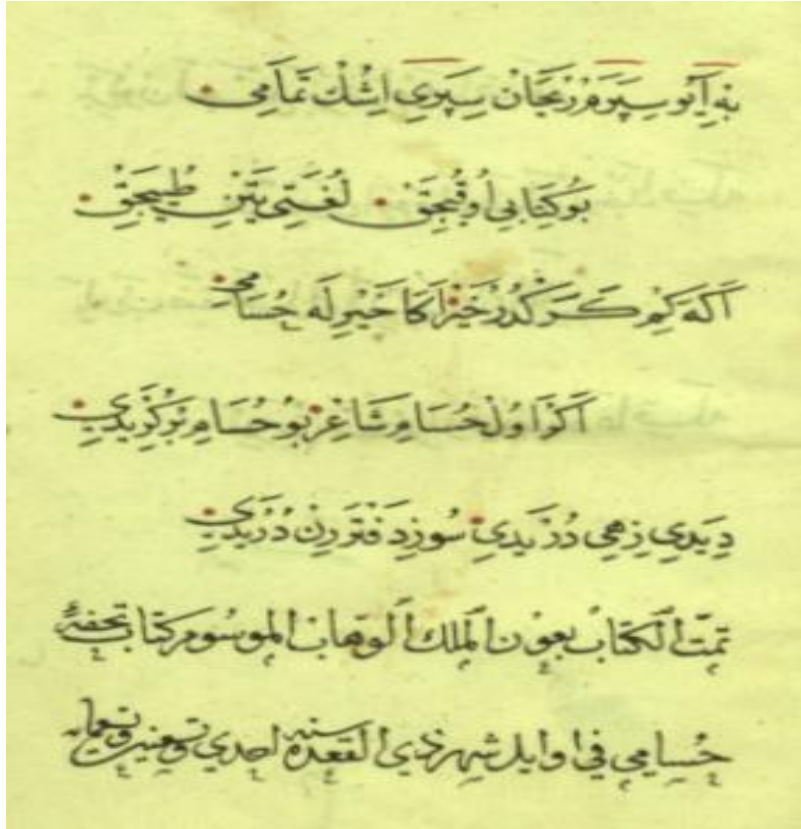
“Hediyyet'l-İhvān kitabının nazmı tamamlanınca sözlüğe ilişkin başka bir türde, Türkçe tercümelî Farsça, bazı kelimeleri Pehlevîce, değişik vezinlerde nazmedilmiş yirmi kıta ve üç yüz beyti içeren bir eser yazmak istedim. Kıtalara

² Eserin Ankara Milli Ktp. nüshasında yazarın adı Hüsām b. Hüseyn el-Konevî olarak geçmektedir.

arasında harflerin alfabe sırasınca mesnevi tarzında bir kıta yazılıp Tuḥfe-i Ḥüsāmī ez Mülteḳāt-i Sāmī adı koyuldu. Her Farsça ya da Pehlevice kelime kırmızıyla işaretlendi; bilesiniz ki geri kalanı Türkçedir. Her kıtanın sonunda vezni aynı, kafiyesi farklı ek bir beyit yazıldı.” (Öz, 2010:81)

1.1.6. Son söz vd.

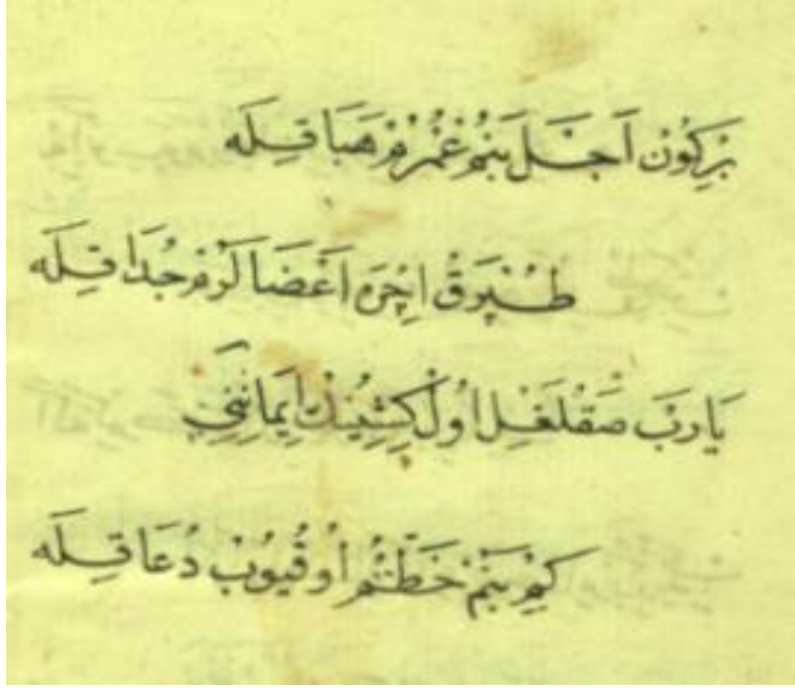
Sözlük bitiminden sonra yazar kitabının okunmasının faydalarından bahsedip dualar eder.

(83b)

bih eyü siparam reyḥan siperī işüñ tamamı
bu kitabı okıyacaḳ luḡatın yatın tıyaycaḳ
aḡa kim gerek dūr ḡayr aḡa ḡayr ile ḡüsāmī
eger ol ḡüsām-i şa‘ir bu ḡüsām kör idi
didi zihī dūr yedi sözi defterrin dūr yedi

temmet el-kitābū bi ‘avni'l-meliki'l-vehhābi el-mevsūme kitābi tuḥfe-i
ḥūsāmī fī evāili şehri zilka‘ de seneh ihda ve tis‘ iyn ve tis‘ ā mie.

(84a)

bir gün ecel benüm ‘ ömrümü hebā kıla

toprak iče a‘ zalarum cüdā kıla

yā rab şaqlağıl ol kişinüñ imanını

kim benüm ḥaṭṭumu okuyub du‘ a kıla

1.2. İç veri

Tuhfe-i Hüsâmî’de sözlük metniyle direkt ilişkisi olmayan ancak metnin anlaşılmasında yardımcı olan unsurlar (resim, tablo vd.) kullanılmamıştır.

1.2.1. Sayfa takipçisi

Tuhfe-i Hüsâmî’de klasik sözlüklerde bulunan maddebaşı buldurucuları elbette bulunmamaktadır. Ancak sayfa takibi için her sayfanın son satırından sonra diğer sayfanın başındaki ilk kelime kaydelimiştir.

1.2.2. Sayfa numarası

Tuhfe-i Hüsâmî’de sayfa numaraları verilmemiştir.

1.3. Son veri

Tuhfe-i Hüsâm'da sözlük metniyle direkt ilişkisi olmayan ek bilgilerin bulunduğu bölüm bulunmamaktadır.

2. Bütüncül yapı (macrostructure/ intra textual)

Sözlüğün asıl metnidir ve maddebaşları listesini oluşturur. Bu bölümde maddebaşları sözlüğün hazırlanma amacına bağlı olarak çeşitli biçimlerde dizilebilir. Modern sözlüklerde genel olarak alfabetik sıralama tercih edilmektedir. Bütüncül yapıyı meydana getiren sözlük listesinin her bir maddesi de parçacıl yapı olarak adlandırılır.

2.1. Parçacıl yapı (microstructure/ entry structure)

Bütüncül yapının temel birimidir. Sözlüğün hedef kitlesi ve amaca göre parçacıl yapı düzenlemesinde farklılıklar görülebilir. Ancak parçacıl yapının hemen her sözlükte bulunabilen temel bölümleri vardır.

2.1.1. İç yapı (mesostructure)

Parçacıl yapıyı oluşturan bilgilerin her birine iç yapı adı verilir. İki başlık altında tasnif edilebilir

2.1.1.1. Biçimle ilgili bilgiler

2.1.1.1.1. Maddebaşı (headword)

Tuhfe-i Hüsâmî klasik sözlük biçiminde hazırlanmadığı için maddebaşlarının açıklanması biçiminde tertip edilmemiştir. Manzum olan sözlük metninde, Farsça kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Sözlük bu haliyle bir karşılıklar sözlüğü mahiyetindedir. Ör.

(50a) daḥı bir hind ili sulṭānidur rāy

teber balta kılc şemşir ü tîr oḡ

siper ḳalkān kemīn buşu kemān yay

şuş öyken gurde bögrek dest eldür

zübān dil dil göñül ser baş ayak pāy

2.1.1.1.2. Dilbilgisel bilgi (grammatical information)

Tuhfe-i Hüsâmî’de dilbilgisel bilgi bulunmamaktadır.

2.1.1.2. Anlamla ilgili bilgiler

Tuhfe-i Hüsâmî, iki dilli karşılıklar sözlüğü olduğu için esasen maddebaşı tanımlaması yoktur. Yukarıda da bahsedildiği gibi manzum olan sözlük metninde maddebaşlarının açıklamaları yapılmamış yalnızca karşılıkları verilmiştir.

Tuhfe-i Hüsâmî’nin işlevsel yönden incelenmesini sözlük-kullanıcı ilişkisi (Boz, 2016) açısından ele almak gerekir. Sözlük hazırlayıcısının sözlüğü hazırlarken hedef aldığı kitle (kullanıcı) ve bu kitlenin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük amaçlar oldukça önemlidir. Bu noktadan bakılınca iki dilli bir sözlük olan Tuhfe-i Hüsâmî’nin hedef kitlesi, Farsça öğrenmek isteyen veya bu dilin konuşulduğu yerlerde yaşayan ya da buralara seyahat eden kimselerdir.

Sözlüğün manzum olması ve sözlükte geçen maddebaşlarına bakılırsa günlük dilde kullanılan temel kelimelerin seçildiği dikkat çekmektedir. Bu anlamda sözlüğün belli bir kullanıcı profili için hazırlandığı ve amacına hizmet ettiği söylenebilir.

3. BÖLÜM

ÇEVİRİYAZILI METİN

- 46a **kitāb-ı tuhfe-i hüsāmī**
bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
ḥamd ü sipās ve şenā-i bī-ḳıyās şāni^ç -i rāki
ez nokṭa-o nuṭfe. der meşīḥ-i raḥm nuḳūş-ı nüfūs
insānī rāpeydā fermūd ki innā ḥalaḳnnā'l-insān
min nuṭfetin emşācin nebtelīhi fe ce^ç alnāhu semī^ç ān
başırā ve ḳādirī rāki beyedi ḳudreti ḥūd taḥmīr
- 46b ṭīneti ādemi şafīrā^ḳim hevīdā fermūd ki ḥammerut
ṭīnete ādeme biyedi erba^ç ĩne şabāḥān ve der mekteb
^çibāret-i ezān lügāt cümle-i eşyāsüt becihet-i
ta^çcīr-i melā^ḳiketī ta^çlemīn fermūd ki ve ^çalleme ādeme'l-esmā^ḳ
külleḥā şümme^ḳ arāzahüm ^çale'l-melā^ḳiketī ve dūrūd
mālā nihāye ber ravza-i ḥāteme'n-nebiyyīne muḥammedī'l-muşṭafā
- 47a şalla'llahü ^çaleyhi ve selem ki ^çilm-i edeb rā der ta^çlimi
gāh-ı rabbī ve aḥsene āmenū ḥute ve nidā^ḳ
enā efşāḥu'l-^çarabi ve'l-^çacemi besme^ç i cemī^ç -i erbāb
^çilm-i beyān resānīd ve ^çalā ālihi ve eşḥābihi ve ḥulefā^ḳi
ü'r-rāşidīne bād çünīn ü güneyd cāmi^ç -i ibn kelimāt
ve nāzīm-i ĩn lügāt aḥḳari ^çibādi'llahi'l-ḳaviyyi
ḥüsām-i bin ḥasani'l-ḳonevīyyi bellağa'llahü bimā yercūhu

- 47b ve yerhumu ve ya^ç fūh ki çūn ez nazm-ı kitāb-i
mediyyetü'l-iḥvān ferāġat müyesser şūd
dā^ç ıye-i bāṭın berān keşt ki nev^ç -i dige der lügāt-ı
kitābī sāzed bezübān-ı fārisī mütereccem be-türkī
ve ba^ç zī ez-pehlevī bist kıṭ^ç a siyşad
beyt be-evzānin muhtelifetin perdāzed ve düremiyān
her kıṭ^ç ahā kıṭ^ç a-ı müşennā be-tertib-i ḥurūf-ı teheccī
- 48a müveşşeh nazm sāzed ve nām u tuḥfe-i ḥüsāmī
ez mültekaṭāt-ı sāmī ve esāmī nihāde ve her
lügāt-ı pārusī veyā pehlevī rā sürḥī^ç alāmet
zedeşūd ve bākī türkī ġayr rā be siyāhī nüştiḥ
şūd tā dānend ve der āḥir-i her kıṭ^ç a beyti be-ṭarīķ-i
ezyil-i bezān vezn ne bezān kāfiye āvürde şūd
be-cihet-i muṭāla^ç a-ı sulṭānzāde-i mu^ç azzam
- 48b mālīk-i riķābi'l-ümem cāmī^ç ü'l-elṭāf
veşşiyem me^ç abaķıyyeti evşāfi'l-laṭifeti şī^ç r
ānki erbāb-ı maķāşıd ez-bilād-ı şarķ-ı ġarb
āsītān-ı devleteş rā ka^ç be-i cān sāḥtend
lā-zevāl kaşr u^ç ömrihi ma^ç mūrā^ç ömrü ḥaşmih
maķşūrān be-mecell-i ķabūl üftāde çūn meķārim-i
ān ḥāzret ve aḥlāķ-ı ḥūnende kān-ı in kitāb

49a der efvāh-ı cemī^ç ehl-i ^ç ilm-i mütedāvel gerded tevaqqū^ç
ez-müttāla^ç a günende kân-ı ĩn kitāb ānest ki ħalel-i
taşhif ve taħrīf rā bā-leţāf-ı şān tanķih
ve taşhīh fermāyend ve bi'llāhi'l-tevfik
ve ^çaleyhi'l-tevekkelü ve hüve rabbü'l-^ç arşı'l-^ç zīm
ķıţ^ç a-ı evel der baħr-i hezec müseddes
mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ülün

49b **ħüdā taħrı tüvānger** ma^ç nisi **bay**³

işe buyruk idici kār-fermāy

büzürg ulu **vu peygāMBER ħaberci**

feriştödür⁴ **sürüş öñden geçen rāy**

sitāre ılduz⁵ **u ħurşid güneş**

zemīn yir āsumān gök māhdur **ay**

perestü ħarlağuş⁶ **bāhū degenek**⁷

50a **daħı bir hind ili sulţānıdur** **rāy**

³ Zengin, müstağni.(YTS)

⁴ Melek. (GTS)

⁵ Yıldız. (TTAS)

⁶ Kırlangıç. (YTS)

⁷ Sopa. (TTAS)

teber balta kılıc şemşir ü tır ok

siper kalkın kemın buşu⁸ kemân yay

şuş öyken⁹ gurde bögrek¹⁰ dest eldür

zübân dil dil göñül ser baş ayak pây

deme dipi¹¹ tegerg ü yeğçe tolu

nem öldür¹² hir tuman bārandagī kay¹³

50b be-bālā rev yukaru var dimekdür

aşağa in dimek ya^c nī furū āy

kaçan¹⁴ key key ulu sulṭān u kış dey

siñir peydür kemiş neydür düdük nāy

dudağ leb mūy saç u cūy ırmağ

bağırsağ rüdegān u rüddur çay

taru gāvers mencū mercimekdür

51a cev ü gendüm dimek arpa vu buğday

⁸ Pusu. (YTS)

⁹ Akciğer. (YTS)

¹⁰ Böbrek

¹¹ Tipi. (YTS)

¹² Toprağın nemi, tav. (TTAS)

¹³ 1. Yağmur, yaz yağmuru. 2. Nem. 3. Yağmurdan önce esen şiddetli yel. (TTAS)

¹⁴ Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman, vaktâki, nasıl, ne suretle, ne vakit (YTS)

lügatde mähçî palan atıdur

çu kısrak mâziyân u kürrdür tay

açuk yatmışa dirler hufte uryân

uçuk dutmışa dirler dev-fersay¹⁵

muzâri harfleri dürür eteyn

hurûf-ı illeti şorarısañ vây

51b ten-i lâger aruk¹⁶ ayrana di dūğ

koruk göre veli boyunduruk¹⁷ yūğ

kıt a-ı uhra

şed-i baħr-i qarib iy nūr-ı ayn

mef ulü mefā ilün fe ulün

tek hamle üzüm tegegidür¹⁸ tāk

misvāk ağacı dirah-ı ārāk

lāleng bişi¹⁹ vü link baldır

çek kâdi bitisi²⁰ yırtmaç çāk

¹⁵ (M): dıvü fersây

¹⁶ Zayıf, cılız, sıska. Çürümüş, fazla olmuş, çürümeye yüz tutmuş (TTAS)

¹⁷ Öküzlerin boyunlarına takılıp birlikte çalışmayı sağlayan aygıt (TTAS)

¹⁸ Tegek: Üzüm kütüğü. (TTAS)

¹⁹ Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği. Yağda kızartılan hamur, ekmek.(TTAS)

²⁰ Mahkeme ilâmı, hüccet. (YTS)

52a etmek de külüc küd²¹ sükārū
kömec²² kıru beksimet²³ dürür kāk
vālād ne mühre mühre boncuğ
şandūk ki balçık ilteley²⁴ lāk
çin büklüm (ü) tāziyāne kıamçı
peygüle bucağ u terki²⁵ fitrāk
hāyisk çeküç gazına tokmak
52b cārüb süpürge toprak hāk

dek tā vu bebek çu merdüm-i çeşm

göz perdesi tem çöpi hāşāk

dum kıuyruğı ılkınuğ²⁶ iriñ rīm

bī-bāk kıayusuz²⁷ u kıayu²⁸ bāk

²¹ Mısır unundan yapılmış küçük bazlama. (TTAS)

²² İki saç arasında ya da küde pişirilen mayasız ekmek. (TTAS)

²³ Pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek (GTS)

²⁴ التتر sözcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamamıştır.

²⁵ (M): terkü. Atın eğerine takılan küçük heybe. (TTAS)

²⁶ At sürüsü; koyun sürüsü; keçi sürüsü; keçi; koyun; damızlık kısrak. (TTAS)

²⁷ Korkusuz, yürekli. (GGFZ)

²⁸ Kaygu, endişe, tasa. (YTS)

gul-güne fiker²⁹ venīje günlük

süprük şaru ağaç zācdur³⁰ zāg

53a engüşt sütürk ulu barmaq

kālūc kiçisi³¹ müşk³² otı nāk

nermüre salıncaq u sikindar³³

gözü ağartma vu celt³⁴ ü çālāk³⁵

sinlesi³⁶ yehūdinūğ mergezen

āyīni gevurlarūğ neğūşāk³⁷

ķapu tıraķusıdur³⁸ pejāvend

53b kākā kişi³⁹ içi boş kāvāk

germ issı durur şiyār natoz⁴⁰

sermā şovuķ adı hūşdur us

ķıt^c a-ı uħrā

²⁹ فِکْر sözcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamamıştır.

³⁰ Zaç: Kara boya. (TTAS)

³¹ Küçük. (TTAS)

³² Güzel kokulu, dikenli bir ot. (TTAS)

³³ (M): sükündür

³⁴ (M): çelt

³⁵ Sele karşı korumak için ağaç ve çalıdan yapılmış engel. (TTAS)

³⁶ 1. Mezarlık. 2. Mezar. (YTS)

³⁷ (M): nüğüşāk

³⁸ Tırkaz, kapı ardına sürülen ağaç. (YTS)

³⁹ 1. Ağa 2. Usta 3. Efendi 4. Büyük erkek kardeş, ağabey (TTAS)

⁴⁰ (M): natos. Ekini biçilmiş tarla. (TTAS)

der baħr-i müctess

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilātün

lügatde ħırs ayı seg it toñuz⁴¹ gürāz dinür

gögercin adı kebüter toğan ħo bāz dinür

meleħ çekürge münc ü sutür⁴² şarı arı

54a meges siñekdür ħargaz hamān uyaz⁴³ dinür

kej egri kīj çam ağacı ılğın ağacı kej

gez arşun⁴⁴ oğ gezi sūfār şındıya⁴⁵ kāz dinür

tağa⁴⁶ kām adıma gām dirsege vārın

bedest el qarışına kulaca bāz dinür

be-süz köyün⁴⁷ be-sār eyle vü be-tāz segird

be-bāz oyna dimek daħı yine bāz dinür

54b zer altun u rez üzüm çıbuğı vu sım gümüş

beliñ⁴⁸ girīve nayisitān qamışda saz dinür

⁴¹ Domuz (YTS)

⁴² (M): sūtüh

⁴³ Sivrisinek, tatarcık. Atsineği. (TTAS)

⁴⁴ Arşın, yaklaşık 68 cm.lik uzunluk ölçüsü (TTAS)

⁴⁵ Makas. (TTAS)

⁴⁶ Damak (YTS)

⁴⁷ Yanmak, kavrulmak, kararmak. (TTAS)

kelāje şağşığan u murğābī ördekdür

ögeyik fāhite kūf ögi⁴⁹ baṭ kaz dinür

bereft⁵⁰ serd zemistān⁵¹ ki gitdi kış şovuğı

bahār āmed ma‘nisi geldi yaz dinür

yoluñ azıcısı ger rāh güm künende ise

55a işüñ düzicisi bu dilde kārşāz dinür

kürīçe⁵² hūcre kira müzd ü muştuluk⁵³ müjde

dönüm geri vü segirdim ho terk ü tāz dinür

bıyık bürüt u saḡal rīş ü diş dendāndur

keri⁵⁴ setere⁵⁵ velī mūy-ı sütturde taz dinür

yoğun sitebr ü pehen yaşşı vu kışa kotāh

dirāz ne uzun nice uzun dirāz dinür

⁴⁸ Belin: Dağlık, sarp yer, dağ beli. (YTS)

⁴⁹ “ اڤكى ” sözcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamıştır.

⁵⁰ (M): bürfet

⁵¹ (M): zimistān

⁵² (M): kirçe

⁵³ 1. Müjde, beşaret. 2. Müjdelik, müjde bahşisi. (YTS)

⁵⁴ Eşek, sıpa. (TTAS)

⁵⁵ (M): sütür

55b bülend yüksek ü peşt alçağ şikeste şınuğ⁵⁶

eniş⁵⁷ nişib velikin yoğuş firāz dinür

biyā be-piş gel ilerü be-bin merā beni gör

be-ḥ'vān u pes⁵⁸ be-nūyis okı daḥı yaz dinür

süvel deve ṭabanı neşhuvār ya' nī geviş

nite ki fāne ağaç çivisi boğaz dinür

sitem güç küpecük⁵⁹ peştü varlık hestī

56a fisān bilegü fisāne meşel sebū destī

ḳıṭ' a-ı uḥrī

fā' ilālün fā' ilālün fā' ilālün fā' ilün

cāh manşib⁶⁰ çāh ḳuyı kāh şaman rāh yol

mürden ölmek kerden itmek nān etmek ān ol

nağaz gökçek⁶¹ mağz beyin çağz ya' nī kurbağa

āb şu ser ḥāb igde āhū geyik kāhū marul

⁵⁶ Soluk, renksiz : Sımsık benizli. Kırık, çıkık. (TTAS). 1. Kırık. 2. Mağlup, münhezim. (YTS)

⁵⁷ İniş (TTAS)

⁵⁸ (M): bes

⁵⁹ Kavanoz, ufak küp (YTS)

⁶⁰ Makam, yüksek memuriyet (GTS)

⁶¹ Güzel, sevimli, hoş. (YTS)

- kāsten eksilmek ü pīrāsten sepilemek
- 56b hāsten tırmaḳ⁶² velikīn rāst çeb sağ u şol
- har eşek ester katır üstür deve vü esb at
- gāv öküzdür sāv kendū⁶³ nesne bilmez kimse gül
- pīç bük⁶⁴ bīmār şayru⁶⁵ kār iş bisyār çok
- endek az u āz hırş adı firāvān ya‘ nī bol
- pīşrev ilerü var u pesmāye gelme girü
- gīr dut bükşil üzül be-reken kopar hem rāh yol
- 57a men betū çizī negüyem ben saña söylemeyem
- rev bekāri hōd hamuş gün var işüñe epsem ol
- merdüm ādem⁶⁶ kız qarındaş⁶⁷ h̄vāher atadur pezer
- māzer ana şüy şevher er zen ‘ avrat bīve tūl
- zen pezerdür kayn ata zen māzer bil kayn ana
- güyegü⁶⁸ dāmād ferzend oğlan u oynaş⁶⁹ mül

⁶² Ayağa kalkmak (TTAS)

⁶³ (M): ekindū

⁶⁴ 1. Dönemeç. 2. Akarsuların büküntü yerleri. 3. Köşe. 4. Bükülerek katlanmış bir şeyin her bir bükümü (TTAS)

⁶⁵ Hasta. (YTS)

⁶⁶ İnsan, insanoğlu, adam. (GTS)

⁶⁷ Kardeş. (YTS)

serçe güncüşk ebgüne sırça āhen bil demür

57b gül be-hand u mül süci⁷⁰ pül köpri topuğdur püjül

gende koğmış kende çopmış hānde gülmek çend kaç

bende dermen bende ü bāzū biri kul biri kol

çün dıraht ağaçlayın be-hirām şalın u bulan⁷¹

şev tehī ü pür çü hum şol küpleyin boşal u tol

şarğuğı ferhāl saçuğ urlusu⁷² mergüldür

tamda şol egri toma didükleri kabüldür

kıt‘ a-ı uhrī baħr-i recez

müfte‘ ilün müfte‘ ilün fā‘ ilün

58a pehlevīce yik vıjedür bir çarış

sögmege düşünām okı nefrīn çarış

dır meyāmüz giç öğrenmedür

zūd beyāmiz dimek tız çarış

⁶⁸ Güvegi: Damat, güveyi (TTAS)

⁶⁹ 1. Kadının kocasından başka seviştiği erkek. 2. Erkeğin karısından başka seviştiği kadın. 3. Kendisine karşı aşk beslenen. (YTS)

⁷⁰ Süci: 1. Şarap. 2. İçki içme. (YTS)

⁷¹ Salınmak, biram etmek (YTS)

⁷² Vurulmuş, basılmış. (YTS)

pere kilidüñ dişi kıuzı berre

mîş kıoyun şu şığırı gāvmîş

58b

keyk büre kebk nedür kekliecek

kink şu kart oğlan u baş bart⁷³ rîş

dād u sited almađ u virmek dūrür

eksük ü artuk biri kem ü biri bîş

aşāđa vu yukāru vu ard u öđ

ma^c nileri zîr ü zeber pes ü pîş

hum küp egilmek ham u avurda jem

59a

kayđu dijem dem⁷⁴ nefes ü hemdem iş

tekne nedür zünber ü zenbūr arı

ıatlısı vu dikenidür nūş u nîş

ıaşāđı debeye⁷⁵ dinür bādkend

şakalı kabaya dinür belmerîş

⁷³ Yara, çıban, sivilce, yara bere (YTS)

⁷⁴ Soluk, nefes. (GTS)

⁷⁵ Fıtıklı, kasığı yarık. (YTS)

emcek⁷⁶ ü pistân u sitân çalkoyun⁷⁷

berf ü zemistân biri qar biri kış

59b pây bürehne yalın ayak kişi

gürsine ac teşne şude şusamış

hüşe-i engür üzüm şalkımı

bâr ağaç hâşılıdur ber yemiş

berzger ekinci seme zivledür⁷⁸

heyd yaba bil ü şaban oқи hış

duhter kız duhter zendür ügey⁷⁹

60a yinge puyūdur u hışım ya' nī hış

rīşe⁸⁰ saçak tīşe keser sur babuc

herkeş şokman⁸¹ oku payır kīş⁸²

⁷⁶ 1. Meme. 2. Meme başı, yapma meme, emzik. 3. Ufak çocukların başlarındaki bingıldak. 4. İbriğin su akıtan ağız kısmı. (YTS)

⁷⁷ Sirtüstü (YTS)

⁷⁸ Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için boyunduruğu geçirilen ağaç, zelve. (YTS)

⁷⁹ Vezin hatalı.

⁸⁰ (M): rişte

⁸¹ Bir çeşit uzun konçlu çizme. (GTS)

⁸² Vezin hatalı.

hūy der hākister kŭl hām ig⁸³

derz yiv ānderz tesim dŭk ig

ķıt˘ a-ı uħrī

mefā˘ ilŭn fe˘ ŭlŭn mefā˘ ilŭn fe˘ ŭlŭn

berāder⁸⁴ ey arındaş kunŭn bişnev işit ũş

60b be-pīšem baņa arşu ulağ uru bizen-gŭş

dŭne şeb kŭne⁸⁵ di rŭz u didun bugün imroz

dŭn asrağı gicenŭñ adı dŭş u perendŭş

tebīre avul⁸⁶ illā nebīre oğul oğlı

perestār u aravaş⁸⁷ rehī ul u tehī boş

legen mum uracağ yir diken hār u resen ip

nişīmen oturacak yir ayın ağacıdur ğŭş⁸⁸

61a peyŭ koha ekŭk erz ũ keşef aplubāğadur⁸⁹

sŭpŭş⁹⁰ bit dele⁹¹ saņsar u ulağ dibi bŭnāğŭş

⁸³ Vezin hatalı.

⁸⁴ (M): bŭrāzer

⁸⁵ Gŭn (TTAS)

⁸⁶ Davul (TTAS)

⁸⁷ Cariye, hizmetli (YTS)

⁸⁸ Vezin hatalı.

⁸⁹ Vezin hatalı.

⁹⁰ (M): sŭbuş

⁹¹ (M): dile

nevār urқан⁹² u erkek ner ü māde dişi bil

peşe sivrisinekdür sehun söz ü sıçan müş

zağan çaylak u kırtal adı dāl u kanat bāl

kuş ağac delegen hūl veli būm ola bayguş

sütür ilki⁹³ derā çāk çirā nişe cuz ayruq

61b çerā otlak u çire yigin⁹⁴ hīre nedür yoş⁹⁵

kiyā iş güc eyü nīk eyā⁹⁶ gic ü giyāh ot

be-yā āştīkun görış gel ü duruş kūs⁹⁷

ķana‘ taluya hursend kemend okruğa⁹⁸ dirler

‘akıllıya hīredmend öki⁹⁹ gitmişe bi-hūş

ķuşaķdağı düğüme girihdür kemer eydük

bucaķdağı bekunci ķucaķdağıdur āgūş

⁹² Urgan. (YTS)

⁹³ 1. At sürüsü. 2. Koyun sürüsü. 3. Keçi sürüsü. 4. Keçi. 5. Koyun. 6. Damızlık kısarak (TTAS)

⁹⁴ Yeğın: Yiğit, çevik, güçlü, hızlı, çalışkan (TTAS)

⁹⁵ Loş, alacakaranlık. (TTAS)

⁹⁶ (M): üyā

⁹⁷ Vezin hatalı.

⁹⁸ Kement. (YTS)

⁹⁹ Akıl. (TTAS)

62a sikiziden ester **katır bükülmegin** bil

 şuden olmağa dirler **unutmağa ferāmuş**

qalem yonga¹⁰⁰ **terāş gerv lūça** di **şaşı**

sipehbed çeribaşı katı kavğa helāluş

kelāş u kere küfdür fihe¹⁰¹ **kam küreği**

feresb ortunuş oğı sutün tam direği

kıt^c a-1 uhrī

müstef^f ilün / müstef^f ilün / müstef^f ilün / müstef^f ilün

62b **hıre kafa p̄ile kabağ pişānī** alın rüy yüz

bīnī burundur ruḡ yaḡak kirpük müje sīne gögüz

qarın şikem erük ālū sümük sülük hilm ü zelū

yumruḡ boğaz muşt u kelū nāf(1)¹⁰² **göbek bil çeşm göz**

gövde çütendür cān revān kıyruḡu uyluḡ dünbe rān

püşt arḡadur u kuştı¹⁰³ **yan bil miyān bil dūş omuz**

¹⁰⁰ 1. Kesilen, yontulan veya rendelenen bir şeyden çıkan parça, kanga. (YTS)

¹⁰¹ (M): fihe

¹⁰² “ ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu ek, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

¹⁰³ (M): kişit

cīzū vu kepi¹⁰⁴ ma^c nīsi kirpi vü maymūn birisi

63a ħargūş tavşan pārsī dīvāne sek itdür ħuduz

aħarşudur āb-ı revān bīdār şev ya^c nī uyan

yeyni¹⁰⁵ sebük ağır girān hem kız daĥı erzān ucuz

pīh iç yaġı şāşe sidük keçe nemed raĥne gedük

mūze edük¹⁰⁶ gurbe cedük¹⁰⁷ büzgāle oġlaĥ keçi büz

bil pūşterem ħurdeşeni teb sıtma peryūn demregü¹⁰⁸

düje bez ü dünbel çıban ājuĥ sigildür ger uyuz

63b erzīz ħalay mis baĥır ħırnaĥ¹⁰⁹ kenīzek şuĥ kir

devle ħasurġa ker şaġır uç dūr girevgān hem ħutuz

çeşme bınar deryā deniz bilgil süpārīdür aņız

üzüm çekirdegi tegej engūr üzümdür gūz ħoz

od yalıņıdur¹¹⁰ tatça tef çölmek ü köpük dīġ ü kef

ħanbūr¹¹¹ şeştā dumrı¹¹² def kef aya¹¹³ barbuĥdur ħopuz

¹⁰⁴ Kebi: Büyük iri fare. (TTAS)

¹⁰⁵ Hafif (YTS)

¹⁰⁶ Edik: Kısa çizme (YTS)

¹⁰⁷ Kedi (YTS)

¹⁰⁸ Temriye hastalığı (YTS)

¹⁰⁹ Cariye.(YTS)

¹¹⁰ Alev. (FZGG)

küşti güreş keşti gemi eksüklüğe dirler kemi

64a er merd izer dāyimi yah hem heser her ikisi buz¹¹⁴

bād-ı vezān yeldür eser leng aksak u dağı diger

bī-dest elsüz reg tamar bil kūzpoşt¹¹⁵ arkası kūz¹¹⁶

beguzār¹¹⁷ u beguzār¹¹⁸ ço vu geç şārūc alçu gec kirec

mītin külünk¹¹⁹ ü çüb ağaç hencir çoğu gerd toz

pervā kolay perhev kiler küfcük köpçük zin eyer

āhū-yi māze hük-i ner dişi geyik erkek tonuz

64b balık duzağı adı šest arī evetdür vār hest

yok nist illā cerb-dest ol kim ola her işde uz

yek bir ü du iki sih üç hem çār dörd ü penc biş

şes heft heşt altı yedi sekiz deh ondur nuh toköz

şad yüz neved toksān bil pencāh elli kırk çil

heftād yetmiş anlağıl yigirmi bist ü si otuz

¹¹¹ Tambur: Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı (GTS)

¹¹² Tef (YTS)

¹¹³ Elin parmak dipleriyle bilek arasındaki iç bölümü, avuç içi. (GTS)

¹¹⁴ Vezin hatalı.

¹¹⁵ (M): kezpoşt

¹¹⁶ Kambur. (FZGG)

¹¹⁷ (M): bürger

¹¹⁸ (M): bürger

¹¹⁹ Taşları, kayaları parçalamakta kullanılan sivri kazma (GTS)

heřtād seksen biñ hezār Şeşt altmış u şayu řumār

65a gūře bucaķ kırağ¹²⁰ kenār hāmūn yazı kimi ola dūz¹²¹

dūřāb bekmez hāb dūř bal engübīn kendū řovan

keř řoltuķ içi geř güzel pūř yili yeldür¹²² pehlevān

ķıı' atūn uħrī

fe' ūlūn / fe' ūlūn / fe' ūlūn / fe' ūl

beğal yine řoltuķ erişdür bilek

bileñ¹²³ şarp pejper şanat yā yilek

senit¹²⁴ nāve vū verdāne oķlağū

65b gil- i surħ ařu vu māřū elek

bulut ebr ebrū řař u murğ řuř

göverte eliflü oķı kebelek¹²⁵

yemiş mīve nevbāve turvandadır

şavun ħarbuze sefçe nedür kelek

¹²⁰ Kenar. (YTS)

¹²¹ Vezin hatalı.

¹²² Pehlivan (AYYL)

¹²³ Dağlık, sarp yer, dağ beli (YTS)

¹²⁴ Hamur tahtası (YTS)

¹²⁵ گابلک sözcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamamıştır.

ķavuk ābdān tavuk mākiyān

ķomak lahtdur (u)¹²⁶ reht ya' nī ŧelek¹²⁷

66a nühünbīn ŧenūr¹²⁸ ŧuvaġı¹²⁹ ārd un

odun hīme od āzer¹³⁰ eġger zelek¹³¹

ŧomalan¹³² semārūg u boy ŧenbelīd

ķıġı¹³³ sermdür kāflū gōġelek

diri zinde vü jinde yamalı ŧon

deri pūstdur hūvāst ya' nī dilek

niyā dede adı piyāde yaya

66b ķoķar nesne būyā vu pūyā yilek

atuġ bozi ħıng u ķulası¹³⁴ semend

ķamuŧ serkeŧ ü nerm rāmdur dōlek¹³⁵

¹²⁶ “ و ” sesinin eksikliġi vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

¹²⁷ İç giysisi, çamaşır. (TTAS)

¹²⁸ Fırın. (FZGG)

¹²⁹ Topraktan yapılmış tencere, çömlek, küp kapaġı. 2. Yassı ve yuvarlak taştan veya yuvarlak tahtadan yapılmış tandır kapaġı. (TTAS)

¹³⁰ (M): āzār

¹³¹ Zilek: Topraktan yeni çıkmış buġday (TTAS)

¹³² Arap mantarı. (YTS)

¹³³ Kıcı: Tereye benzer bir ot, kekik (YTS)

¹³⁴ Bu renkte olan (at). (GTS)

¹³⁵ Sakin ve itaatli (YTS)

bizişk oṭacı¹³⁶ pilevr çerçi¹³⁷

tüvānā gücü vār dānā bilik¹³⁸

nemek ṭuz yimek ḥürdenī renc emek

çerendü kemürdek¹³⁹ ü ğarbün¹⁴⁰ belek

telīse¹⁴¹ hekibe¹⁴² kelīsā künişt¹⁴³

67a göçüklenmek¹⁴⁴ adı durur pekülek

yaramaz gümiş māḥdur köşk kāḥ

şegāl çaçal bil çaçıl senglāḥ

ḳıṭ‘ a-yı uḥrī

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilāt

rūze āgende ḳipā menter kemā

nānḥūriş ḳatıḳ mevīzāb aḥşama¹⁴⁵

tāc efser rūy tunç ḳurşün sorb

67b mide hed bālā beh virüp yalvarup

¹³⁶ Hekim, doktor; attar. (YTS)

¹³⁷ 1. Köy, pazar vb. yerlerde dolaşarak ufak tefek tuhafiyeye eşyası satan kimse (GTS)

¹³⁸ Bu mısra, metinde 4. mısraya bitişik yazılmıştır.

¹³⁹ Kıkırdak, kuyruğun iskeleti (YTS)

¹⁴⁰ غروبون sözcüğü kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁴¹ (M): tenjise

¹⁴² (M): hekbe

¹⁴³ Mecusi tapınağı. <http://www.bulmacasozlugu.net/Sozluk/KÜNiŞT> (çevrimiçi)

¹⁴⁴ 1. İftihar etmek, öğünmek. 2. Böbürlenmek, tefahir etmek. (YTS)

¹⁴⁵ Aksıma: Sarhoşluk veren ekşi şerbet. (YTS)

dih köy ü kūy maḥalle gūy top

der dehāneş būs çaḫ ağzında öp

ṭatca tav u māst ḳaymağ u yogurt

kefçelize it balığı kirm ḳurt

ḥāk-i nemgān yaş toprak hem turās^{146 147}

ev ḳumaşıdur ḥunūr a' nī eṣās

68a şūje ḥiştēk¹⁴⁸ keḫ ipek çūje bülüc¹⁴⁹

dūje butrak¹⁵⁰ ḳılçık adı ğalmalīc

cebrā' ilūḫ adıdur tāzīce rūḫ

bilgü dānişmend cāhil kimse ḳūḫ

cefte asması çubugun köki pīḫ

ma' nīde āmās şişdür¹⁵¹ şiş¹⁵² sīḫ

¹⁴⁶ Steingass sözlüğünde تراش sözcüğü için “ kalıtım, miras ” tanımını yapmıştır. Başka kaynaklardan söz konusu sözcüğün tanımıyla ilgili bilgi edinilememiştir. Mevcut bilgiler doğrultusunda “ turās ” sözcüğü ya “ yaş toprak ” anlamını karşılamamakta ya da söz konusu sözcüğün yazımında bir hata bulunmaktadır. Kaynaklarda “ terāş ” sözcüğü bulunmaktadır ki bu sözcük de “ yontmak ” anlamındadır dolayısıyla anlam uyuşmamaktadır. Bu sebeple söz konusu sözcükte müstensih hatası olma ihtimali oldukça yüksektir.

¹⁴⁷ Vezin hatalı.

¹⁴⁸ 1. Koltuk altı. 2. Elbisede kol altına konulan üçgen biçimindeki parça. (TTAS)

¹⁴⁹ Piliç. (YTS)

¹⁵⁰ Ekinler içinde biten, yapışkan dikenli bir ot. (TTAS)

¹⁵¹ 1. Şişmiş olan yer, şişlik. 2. şf. Şişmiş, şişkin (GTS)

¹⁵² 1. Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk. (GTS)

- bil Һariri bellü dıba¹⁵³ vu perend¹⁵⁴
- 68b perniyān naqışlusı kuş burnı şend
- kāsni güneyk¹⁵⁵ ü kasni¹⁵⁶ engüjed
- dūd dütün cānavar yırtıcı ded
- yar¹⁵⁷ Һeyū bil bād rengi şin¹⁵⁸ Һıyār
- befc tükrük salyar kālyār
- piste fıstık hindvāne Һarpuz
- mār u pūzine yılan yarpuz¹⁵⁹
- 69a gāv dum borı vu kim ki kimse kes
- şahşı gücden Һurtaran feryāadres
- barmaq engüşt ü kömür engişt imiş
- mengene çerheşt kerpic Һişt imiş
- hüşmend uşlu Һired bir dağı uş
- tırma¹⁶⁰ bihrāş oldı vu bihrāş kuş

¹⁵³ İpek kumaş. (FZGG)

¹⁵⁴ Nakışsız ipek kumaş. (FZGG)

¹⁵⁵ Hindiba. (YTS)

¹⁵⁶ Hindiba denilen bitki. Tahfif ile kasni de denir. (FZGG)

¹⁵⁷ Ağızdan taşan tükrük. (TTAS)

¹⁵⁸ Mamur, bayındır (YTS)

¹⁵⁹ Bir tür nane. (YTS)

- çāme ū r ü cāmedān tondur ġarāz
- 69b hestegīdür ūayrulıķ¹⁶¹ ya' ni marāz
- girabolıdur¹⁶² teberhūn h'ān¹⁶³ sumāt
- ķarıcuķ ūovuġımuñ ilki ūbāt
- ġūūe-yi çeūm uci ġözünüdür lihāz
- dirler aġır anda sevgend-i ġılāz
- çerm ġön keymuht ūaġrı¹⁶⁴ kan cimā'
- derd-i ser baū aġrısı ya' nī ūdā'
- 70a dūġbā ayran aūı yalan durūġ
- isnemek āsā vu gegirmek arūġ
- nāy-i zen dūdükci çulha¹⁶⁵ pāybāf
- jerf deriñ kāf yaruk hem ūikāf
- bād- bān yilken ġüvāh bil tanuk
- mīzbān ķonuķçı mihmāndur ķonuķ

¹⁶⁰ Çalı. (TTAS)

¹⁶¹ Hastalık. (GTS)

¹⁶² Frenküzümü. (TTAS)

¹⁶³ Sofra. Yiyecek. Canlılık (MKTFS)

¹⁶⁴ Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm. (GTS)

¹⁶⁵ El tezgāhında bez dokuyan kimse. (GTS)

- āsītīn yij¹⁶⁶ āsītānedür ışık
- 70b āsumāne¹⁶⁷ saḡf u gehvāre bişik
- bār yükdür daḡi bir kez daḡi yol
- pār bıldır¹⁶⁸ pīr zal¹⁶⁹ u pūr oḡul
- pātīle tava vu tāvān dur virim¹⁷⁰
- pejm ü beḡnev ol ṭuman bu yıldırım
- āšinā biliş velī üşnān çuḡan¹⁷¹
- sarmısaḡ sīr ü piyāz adı şoḡan
- 71a ki ulu vu miḡ ulu heybet şükūh
- dīdebān gözçi çāşit¹⁷² leşger pūjūh
- nesnenūḡ issi ḡūdāvend ü ḡizīv
- hem bahādurdur dilīr u alp(i)¹⁷³ nīv

¹⁶⁶ Giysi kolu. (YTS)

¹⁶⁷ Āsmāne: Tavan(Ar.). (FDOTAL)

¹⁶⁸ Geçen yıl. (YTS)

¹⁶⁹ İhtiyar. (FDOTAL)

¹⁷⁰ Veriş. Vergi. (YTS)

¹⁷¹ Çögen. (YTS)

¹⁷² Casus. (YTS)

¹⁷³ ‘ ى ’ sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu ek, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

herke cūyed yābed isteyen bula

bād olsun būd idi başed ola

duḫter-i ender ma^cnide kızdur ügey

71b kār-ı mā bih şüd işümüz oldu gey

çün müveşşeḫ-leh ḫurūf oldu tamam

ḫatm idüp vallahu a^c lemdir ḫüsām

ḫıṭ^c atün uḫrī

mef^c ūlü / fā^c ilātü / mefā^c ilü / fā^c ilün

ḫara siyeh kebūd gök ispīd aḫ durur

bīd ü sipīdār söğüd ü ḫavaḫ durur

dard aḡrı düzd uḡrı¹⁷⁴ derün iç ü der ḫapu

72a biḡāh ir ü dīr gic ü dūr irak durur

neḫcīr av ḫāne ev lānedür yuva¹⁷⁵

ḫu¹⁷⁶ ḫolḫ amaç nişān u şāne ḫaraḫ durur

fürnās ḫatı aḡduḫ¹⁷⁷ u surnās toḫtamış¹⁷⁸

dāsudelūs uvaḫ devek ü dās oraḫ durur

¹⁷⁴ Uḡru: Hırsız. (GTS)

¹⁷⁵ Vezin hatalı.

¹⁷⁶ Huy, tabiat, ahlak. (YTS)

¹⁷⁷ Karışık, bozuk, kusurlu, fena, ters, aksak. (YTS)

¹⁷⁸ Tohtamak: İhtiyarlamak. (YTS)

kikiş¹⁷⁹ kerdeme vü kenevdâne kenevür

būğanç çörek otı kedū bil kabağ durur

72b galle tağıl sipend yüzerlik¹⁸⁰ gezer keşür¹⁸¹

erzen taru vu şu' d adı topalağ durur

meske kereyağı¹⁸² fūle ağuz u şir sūd

rehbīn ü kanberīs ü kurut turağ durur

enbis çeç¹⁸³ ü kişt ekin (ü)¹⁸⁴ itme pişhürd

kesmük¹⁸⁵ küfe āgūş elifin çek kucağ durur

güften demek şinīden işitmek cūvān yigit

73a zāden toğurmak¹⁸⁶ ise nihāden komağ durur

tanas¹⁸⁷ u rāj-ı ħirmen ü ħūşe ekin başı

ħūşe ki çin künend be-türkī başağ durur

¹⁷⁹ (M): kikiç

¹⁸⁰ Ateşe atıldığı zaman çıtır çıtır ses çıkararak yanıp güzel bir koku neşreden tohum, üzerklik. (YTS)

¹⁸¹ Havuç. (YTS)

¹⁸² Tereyağı. (YTS)

¹⁸³ 1. Yığın. 2. Samanından ayrılmış hububat yığını. (YTS)

¹⁸⁴ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

¹⁸⁵ 1. Boğumlu iri saman. 2. Harmanda fena dövülmekten taneli kalmış başak. 3. Harman sonu (YTS)

¹⁸⁶ (M): toğma

¹⁸⁷ Harman yığını. (TTAS)

nām ad u vām borç kus am u gōlām kul

encām şoŋ u dām duzağ tele¹⁸⁸ fağ durur

ğaplan peleng ü şeng güzel ıurnadur küleng

taş seng ü gölge sāye ü hāye taşak durur

73b dūzeh ıamu¹⁸⁹ heme ıamu mūyīden ağlamak

perīden uçmak illā behişt uçmak¹⁹⁰ durur¹⁹¹

berg ü şukūfe çiçek ü yaprak direht ağac

şeh tağ depesi şāhı sorarsağ budak durur

engüşteri yüzük (ü)¹⁹² yüzük ıaşıdur nigīn

pīrāyedür bezek kemer adı ıuşak durur

fincā gerinmek bil ü sürfedür öksürük

74a pūşīde gizlü nesne vü pūşīdedür çürük

el-ııı'atü'l-hādī 'aşara

müfte' ilün / fā' ilätü / müfte' ilün / fa'

¹⁸⁸ Hayvanlar için kurulan tuzak. Tuzak (TTAS)

¹⁸⁹ Cehennem. (YTS)

¹⁹⁰ Cennet (YTS)

¹⁹¹ Vezin hatalı.

¹⁹² “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

bil ki kebūter ü nāybānī gögercin

kuş yimi çine çi ne vü kovcı¹⁹³ sühen çin

ka'be yolu rāh-ı kehkeşān ki çoğ ılduz

el kiridür şūh-ı dest ülker ü pervin

teng nedür tar u teng bir dağı kolağ

74b gūr tağ eşegi adıdur dağı bir sin¹⁹⁴

mane mena oynudur luğatda mejide

behc¹⁹⁵ zalakdur u rehç tisin ü çirkin

rād cömerd ü bahil¹⁹⁶ zuft yoğun zeft

zift ola kayır¹⁹⁷ özin gören kişi hūd bin

koz çetigi¹⁹⁸ tahkalūn tağ erigi nilk

kilk ü kalem hāme bil ü mürd ne mersin

¹⁹³ Münafık, gammaz, kovalayıcı (YTS)

¹⁹⁴ Mezar, kabir. (YTS)

¹⁹⁵ بَحْج sözcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamamıştır. Eserin Tahran nüshasında bu sözcük yerine بَحْج sözcüğü yazılmıştır. Ancak söz konusu sözcüğe dizinde yer verilmemiştir.

¹⁹⁶ (Ar.) Cimri, piinti, eli sıkı. (MKTFS)

¹⁹⁷ 1. Kalın kum. 2. İnce kum. 3. Taşlı toprak. 4. Tabaka tabaka olan sert ve sarı toprak. 5. Verimsiz toprak. 6. Çakıl taşı. 7. İri taş. 8. Dama serilen killi toprak. (TTAS)

¹⁹⁸ Çetin koz: Kırılması, ayıklanması güç ceviz. (YTS)

- 75a rübāh(a)¹⁹⁹ dīlkü di yūz pars u şîr
 aşlan u keftār sırtlan kunām in

 zehredür öd dehre na‘ libend orağı
 kû kanı²⁰⁰ kan adı hūn niyām durur kın²⁰¹

 rīze uvağ vīje çık mevīje gelmeç²⁰²
 nīze sūñü²⁰³ tīre bulanık töre āyīn

 kurte tekele²⁰⁴ vü cāme-hāb döşekdur

75b gön olıcağ yastuğ adı bāliş çermīn

 hāne-gi²⁰⁵ helvā ‘ azīde şādile lektār
 bulamaç u tuzlu tatlu şüre vü şīrīn

 dest ebrencen bilezük ü yiri yāre
 küpenūñ altunı gūşvāre-yi zerrīn

¹⁹⁹ “ ‘ א ’ ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu ek, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

²⁰⁰ Hani, nerede. (YTS)

²⁰¹ 1. Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı. (GTS)

²⁰² Bağ sarmaşığı. (YTS)

²⁰³ Kargı, süngü, mızrak. (YTS)

²⁰⁴ Eskiden ulemanın elbise üzerinden giydikleri kaftan. (YTS)

²⁰⁵ Hanede, evde bulunanlarda, evdeki. (FDOTAL)

altı ki şaṭranc āleti durur işit

fil ü feres şāh u ruḥ piyāde vü ferzīn

76a dūdāle vü sih dūle luḡatda şorarsañ

biri çelik adıdur birisi toḡurcın²⁰⁶

tār arış pūd arḡaç²⁰⁷ engüle ilik

düğmedür eḡḡjene neverd ola selmin²⁰⁸

dīje nedür mor reng mūr ḡarınca

jīve ço sīmābdur²⁰⁹ şebah di birince

ḡıṭ' atün uḡrī

fā' ilātün / mefā' ilün / fa' lün

76b beste baḡlu vu nesne ya' ni çīz

cerb yaḡlu vu ferbih oldı semiz²¹⁰

rekve²¹¹ keḡkil keşef yatuḡ bardaḡ

bir daḡı geçdi kundurū ḡo şaḡız

²⁰⁶ Yirmi dört haneli bir oyun tahtası üzerinde dokuz taşla oynanaa bir oyun. (YTS)

²⁰⁷ Dokumacılıkta bezin enine atılan iplik, pūd. (YTS)

²⁰⁸ Dokuma tezgahında dokunan bezin üzerine sarıldığı yuvarlak ya da dört yüzlü döner ağaç. (ZTS)

²⁰⁹ Cıva. <http://www.luggat.com/99501/simab> (çevrimiçi)

²¹⁰ Şişman. (GTS)

²¹¹ İbrik. <http://osmanlica.ihya.org/rekve-nedir-ne-demek.html> (çevrimiçi)

mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün

āmāze düzülmışdür ü bundüz çuvalduz

tendise oyuk pise dürür gövdesi ala

iç yağı kıkkırdağı nedür çezdere-yi pih

77a dirler hele şehd adıla mumsuz arı bala

boğmağ hufe kerden çü zeğanek incıkırık²¹² olmuş

kızamuğa di serhije inüldiye nāle

tağ kühdur enbüh galebe²¹³ gāh durur vaqt

ādem necisi²¹⁴ gūh dürür dağı segāle

fer revnağ²¹⁵ ferhenc yaturması çubıguñ

fermān hele buyruğdur u di sağsı sıfāle

77b gün doğdığı yir hāver (u)²¹⁶ di hākime dāver

gün batdığı yir bāhter inanmağa bāver

kıṭ' atün uḥrī

müfte' ilün / fā' ilün / müfte' ilün / fā' ilün

²¹² İnçkırık: Hıçkırık. (YTS).

²¹³ Sayıca çok. (YTS)

²¹⁴ Kirlı, pis anlamına gelir. <http://www.sozlukanlaminedir.net/necis-ne-demektir> (çevrimiçi)

²¹⁵ Parlaklık, göz alıcılık. (GTS)

²¹⁶ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

teş bıçğu²¹⁷ pāşne ökçe²¹⁸ ebā aşdur²¹⁹

peşm yün ü yaña sū yeşm yeşil taşdur

ğink bezirhānenün şol ağır ağacıdur

kiremidün saşsınun furın adı dāşdur

78a cānavar azısı yeşk puşk kığı²²⁰ günü²²¹ reşk

keşk²²² çü bīnū u eşk gözden ağan yāşdur

bekdaş²²³ u hemtā sih tā üç kat hemzād ikiz²²⁴

dāzer ü hem nām hem kardeş ü adaşdur

gev çukur u hem meğāk gūk u vezeğ kurbaga

kīnin öçeşmek kişi keyfer u pādāşdur

Türki berāber tudaş²²⁵ keş çek (ü)²²⁶ çekme mekeş

78b rām yavaşdur şavaş ceng ile perhāşdur

²¹⁷ Bıçkı, bıçak. (DLT)

²¹⁸ Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk (GTS)

²¹⁹ Vezin hatalı.

²²⁰ Koyun, keçi gübresi (TTAS)

²²¹ Kıskançlık, haset (TTAS)

²²² (M): keş. Yoğurt kurusu ekşimik. (YTS).

²²³ Bendeş. (YTS)

²²⁴ Vezin hatalı.

²²⁵ Tutaş: Aralıksız, bitişik. (TTAS)

²²⁶ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

rev behūşa var ayıl bāde süci²²⁷ bād yel

āy meh ü sāl yıl bir daḥi çeç²²⁸ çāşdur

aḡulı²²⁹ āheste bil er şırasın reste bil

ebrū-yı peyveste bil yüzde çatuk қаşdur

surḡ kıızıldur yeşil sebz şaru zerd bil

ḡuşk kuru ḡuşkmār tutruḡ²³⁰ u ter yaşdur

79a

at ṭomı berguştüvān ḡūd ışık dīdebān

gözci sipehdār şān kim çeriye²³¹ bāşdur

ezdef²³² alucdur²³³ kenūş servi seterven kışır

ur nedür dāmḡül yüzde çıḡıt²³⁴ tāşdur

perde kapu örtüsü bürde iletmiş dimek

berdeyi şorariseḡ ḡul (u)²³⁵ ḡaravaşdur

²²⁷ Şarap (YTS)

²²⁸ 1. Yıḡın. 2. Samanından ayrılmış hububat yıḡını (YTS)

²²⁹ Yavaş, sakin, hafif. (YTS)

²³⁰ Ocak, soba vb. şeyleri tutuşturmak için kullanılan çalı çırpı, çıra gibi kuru yakacaklar. (TTAS)

²³¹ Asker, ordu. (YTS)

²³² (M): “ ajduf ”

²³³ 1. Frenküzümü. 2. Alıç ağacı ve meyvası. (TTAS)

²³⁴ Bazı kimselerin yüzlerinde bulunan nokta nokta esmer lekeler, çil. (YTS)

²³⁵ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

‘ālem ü giti²³⁶ cihān gizlü nuhuft u nihān

79b bellü hüveydā ‘iyān bir dahisi fāşdur

aşbura²³⁷ kājire di bil ülüyi lūbiya

burçağ ile mürdümük²³⁸ muşū ile māşdur

çardağa vervâre di kış evi kāşānedür²³⁹

husr u husū yine hem kayınata kaynanadur

kıṭ‘ atün uḫrī

fā‘ ilātün / müfte‘ ilün / fā‘ ilātün / müfte‘ ilün

çūbsāydur törbi bil gāvşeng ögendire²⁴⁰ di²⁴¹

mürdedur ölü vü üli²⁴² behre dehle kındıra²⁴³ di

80a dūst gīr Türkice sev nev yeni vü sūḫte kav²⁴⁴

şarulıḫ zerīr ola rev var kanūş kendire²⁴⁵ di

²³⁶ كَتِي sۆzcüğünün anlamı sözlüklerde bulunamamıştır.

²³⁷ Sarı boya olarak kullanılan yabancı safran. (TTAS)

²³⁸ 1. Bezelye. 2. Bezelye büyüklüğünde yabancı bir bitki. (TTAS)

²³⁹ Bu mısra metinde sayfanın sol tarafına aşağıdan yukarıya doğru yazılmıştır.

²⁴⁰ Sığır sürmeye yarayan ucu sivri değnek. (YTS)

²⁴¹ Vezin hatalı.

²⁴² Hisse, pay, kısmet, kısım, bölük. (YTS)

²⁴³ Saz türünden bir ot, hasır otu. (YTS)

²⁴⁴ 1. Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde. 2. *hık*. Yılanın deri değiştirenken attığı deri. (GTS)

²⁴⁵ 1-2 cm. eninde 20-30 cm. uzunluğunda yaprakları olan asalak bir çeşit ot. (TTAS)

bārdān çu kab (u)²⁴⁶ kaçak bād-zen²⁴⁷ üşeleyecek

debbe gön olan bardak belbele kilindire²⁴⁸ di²⁴⁹

nüse elegüm sağmal²⁵⁰ ülker ılduz ho peren²⁵¹

güclü daği çabuk olan adama kelendere di

her ki bāgül istized ‘ākībet bi-çinedhār²⁵²

80b kim gülile erişürse şoñ ucu dikendire di²⁵³

kāze gölgelik küçücük yazılı vu hūvāze kubbe²⁵⁴

virimişle görmişe di dāde dīde dūde oba

qıt‘ atün uhrī

müfte‘ ilün / mefā‘ ilün / müfte‘ ilün / mefā‘ ilün

şol ki gurūhe yumağa mila‘ keye kaçuñ dimiş²⁵⁵

taşca hurūhe avcının qobısı²⁵⁶ qāb aşuñ dimiş

ābile ten qabarcığı kūbile²⁵⁷ şunuñ uş inek

81a bezeğ²⁵⁸ şu bendi müstemend eñil u nizār aruñ²⁵⁹ dimiş²⁶⁰

²⁴⁶ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

²⁴⁷ (M): bād vīzan

²⁴⁸ Küçük testi, emzikli su kabı. (YTS)

²⁴⁹ Vezin hatalı.

²⁵⁰ Eleğimsağma: Gökkuşağı (GTS)

²⁵¹ Vezin hatalı.

²⁵² Vezin hatalı.

²⁵³ Vezin hatalı.

²⁵⁴ Vezin hatalı.

²⁵⁵ Vezin hatalı.

²⁵⁶ Kop: Kuş. (TTAS)

²⁵⁷ (M): külüle

jefk çapağ sürün uca zebgur avurda fiske bil

kārd pıçağdur üstühān sūñük²⁶¹ ilige muğ dimiş

ay sikene daħi ne di deşt dilince ²⁶²

rumca nai²⁶³ evet demek parsī ‘akis yoğ dimiş²⁶⁴

pūz ağız durur velī iç(i)²⁶⁵ tışı avurd ile

yumrıcağına ya kefuk tātca ferāz-i ruh dimiş

81b dikmek için çıkarılan ağaca dārḡāl ayıt

şol haşır eyledükleri қоғанun adı duğ dimiş

turağ otı²⁶⁶ şibit firişk adıla geç degen üzüm

çekliye kūḡak oğlanuğ bağıcısına genc dimiş²⁶⁷

qavm kabiledur tebār āhek ü alçu pūr tolu

sār şığircuk u sere yarar u sīr toğ dimiş

²⁵⁸ (M): peze^c

²⁵⁹ Zayıf, cılız. (YTS)

²⁶⁰ Vezin hatalı.

²⁶¹ Kemik. (YTS)

²⁶² Sözcük okunamamıştır.

²⁶³ (M): ni

²⁶⁴ Vezin hatalı.

²⁶⁵ “ ‘ ‘ ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu ek, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

²⁶⁶ Dereotu, rezene. (YTS)

²⁶⁷ Vezin hatalı.

mihr sevi durur süvār atlu burunduruḡ mehār

82a yaz behār u rāhvār yurḡa²⁶⁸ durur ḡasıḡ zehār

ḡıṭ^c atün uḡrī

fe^c ilātü /fā^c ilātün / fe^c ilātü/ fā^c ilātün

hele ṭakla aḡşam iḡün işit anla bām u şāmī

yine şām durur vilāyet yine bām anla ṭami

to bugū ayıt²⁶⁹ sen ü gūy ṭop isperīs meydan

di kerec dilime girec gec ü rāhzen ḡarāmī

yularuḡ başı ser efsār di kömüldürüḡe²⁷⁰ ber-bend

82b bil uyan ligām illā eyer altın sitāmī

ḡoḡu būy u boy bālā diyesin ḡumaşa kālā

uluya büzürg ü vālā ululamaḡa²⁷¹ girāmī

zehuzād döl dōş dür daḡi bazice oyuncaḡ

loḡusaya zāc dirler veli pişyār māhī

²⁶⁸ Rahvan. (YTS)

²⁶⁹ Söylemek, demek, anlatmak. (YTS)

²⁷⁰ At göğüslüğü. (DLT)

²⁷¹ Ulu tutmak, ulu saymak. (GTS)

çara²⁷² çādere eydük hırgeh kıara ev hıeyme çadır²⁷³

yara hım pehlevıce didiler kemende hāmı

83a çaruğ adı kim geyerler şamam u çorağ şüre

eyu adluluk şorarsaŋ luğat içreniŋ nāmı

ne-nihem zi-dāmanet dest kumayam etegün elden

ko bihil mehl giribān merā koma yağamı

boru bük u çeşn bayram yaru nım (u)²⁷⁴ hāmūş epsem

sevinmek adı hurrem dağı bir şād-ı kāmı²⁷⁵

dönüci göge²⁷⁶ ey merdān didiler sipihr-i gerdān^{277 278}

83b bih eyü siparam reyhan siperi işüŋ tamamı

bu kitabı okıyacağ luğatın yatın tıyaycağ

aña kim gerek dür hayr aña hayr ile hūsāmı

eger ol hūsām-i şa⁶ ir bu hūsām kör idi

didi zihi dür yedi sözi defterrin dür yedi

²⁷² Baş örtüsü, çarşaf. (YTS)

²⁷³ Vezin hatalı.

²⁷⁴ “ و ” sesinin eksikliği vezni bozmaktadır. Söz konusu bağlaç, eserin Tahran nüshasında yer aldığından üzerine çalıştığımız nüshada müstensih hatası olmalıdır.

²⁷⁵ Vezin hatalı.

²⁷⁶ (M): luka

²⁷⁷ (M): gerdün

²⁷⁸ Vezin hatalı.

temmet el-kitābü bi 'avni'l-meliki'l-vehhābi el-mevsūme kitābi tuḥfe-i
ḥüsāmī fī evāili şehri zilka' de seneh ihda ve tis' iyn ve tis' ā mie.

84a bir gün ecel benüm 'ömrümü hebā kıla

toprak içe a' zalarum cüdā kıla

yā rab şaklağıl ol kişinüñ imanını

kim benüm ḥaṭṭumu okuyub du' a kıla

4. BÖLÜM

DİZİNLER

4.1. Farsça – Türkçe Dizin

A	
ābdān	ķavuk
āb-ı revān	aķarşu
ābile	ten ķabarcıĝı
āĝuş	ķucaķ
āhek	alçu
āheste	aņul
āhū-yi māze	dişi geyik
ājuĝ	sigil
‘akis	yoĝ
ālū	erük
āmās	şiş
āmāze	düzülmüş
ārd	un
ārī	evet
arūĝ	gegirmek
āsā	isnemek
āsitāne	işik
āsitīn	yiņ

āşinā	biliş
āyīn	töre
āzer	od
‘azīde	ḥāne-gi ḥelvā
B	
bād	olsun
bād	yel
bād- bān	yilken
bāde	suci
bād reng	şin ḥıyār
bād-zen	üşeleyecek
bāḥter	gün batdığı yir
bālā	boy
bāliş çermīn	gön olıcağ yastuğ
bām	ṭakla
bām	ṭam
bār	bir kez
bār	yol
bār	yük
barbuṭ	ḳopuz
bārdān	ḳab ḳacağ
bāşed	ola

bāver	inanmağ
bazice	oyuncak
befc	tükrük
beğal	ķoltuķ
beguzār	geç
beguzār	ķo
be-pīšem	baņa ķarşu
berāber	ţudaş
ber-bend	kōmüldürüg
berde	ķaravaş
berde	ķul
berguştivān	at ũonı
behār	yaz
behişt	uçmaķ
beğneve	yıldırım
behre	üli
be-ĥvān	oķı
belbele	kilindir
berg	yapraķ
beste	bağlu
bezeg	şu bendi
bīd	sōgüd

bīdār şev	uyan
bī-dest	elsüz
bīgāh	ir
bih	eyü
bihil	ço
bīnī	burun
bīnū	keşk
bist	yigirmi
bizişk	oşacı
būd	idi
būganç	çörek otı
būk	boru
bundüz	çuvalduz
būy	koku
būyā	çoşar nesne
bürde	iletmiş
büz	keçi
büzgāle	oğlaç
büzürg	ulu
C	
cāmedān	---
cāme-yi h'āb	döşek

cefte	asmaşı çubugun
ceng	şavaş
cerb	yağlu
cihān	‘alem
cimā‘	kan
cīzū	kirpi
cüvān	yigit
Ç	
çāder	çar
çāme	şi‘r
çār	dörd
çāş	çeç
çerend	kemürdek
çerheşt	mengene
çerm	gön
çeşm	göz
çeşme	bınar
çeşn	bayram
çez dere-yi pih	iç yağı kıkırdığı
çi	ne
çil	kırk
çin	büklüm

ç̄ine	kuş yimi
ç̄iz	nesne
ç̄üb	ağaç
ç̄übsāy	törbi
ç̄üje	bülüc
ç̄üten	gövde
ç̄ün müveşşeh-leh	huruf oldu tamam
D	
dāde	virimiş (vermiş)
dām	duzak (tuzak)
dāmğül	ur
dānā	bilik
dānişmend	bilgü
dard	ağrı
dārḥāl	dikmek için çıkarılan ağac
dās	orağ
dāsudelūs	uvağ devek
dāş	kiremidüğ saşsınuğ fırın adı
dāver	ḥākim
dāzer	kardeş
debbe	gön olan bardağ
ded	cānavar yırtıcı

def	dumrı
deh	on
dehle	ķındıra
dehre	na ^ç libend orağı
der	ķapu
der dehāneş būs	çaķ ağzında öp
derd-i ser	baş ağrısı
derün	iç
deryā	deņiz
dest ebrencen	bilezük
devle	ķasurğa
dīde	görmiş
dīdebān	gözci
dīdebān	gözçi
dīg	çölmek
diger	dağı
dīh	köy
dīje	mor reng
dilīr	bahādur
dīr	gic
direht	ağac
dīvāne sek	itdür ķuduz

du	iki
dūd	dütün
dūdāle	toğurcın
dūde	oba
dūğbā	ayran aşı
duğ	haşır eyledükleri çoğanun adı
duğter	kız
duğter zen	ügey
duğter-i ender	kızdur ügey
dūje	butrağ
dūle	---
dūr	ırağ
dūr	uç
durūğ	yalan
dūst gır	sev
dūş	omuz
dūşāb	bekmez
dūzeğ	taṃu
dūje	bez
dünbe	kuyruğ
dünbel	çıban
dūzd	uğrı

E	
ebā	aş
ebr	bulut
ebrū	kaş
ebrū-yı peyveste	yüzde çatulmuş kaş
efser	tac
eḡger	zelek
eḡgūjene	düğme
enbis	çeç
enbüh	galebe
encām	şon
engişt	kömür
engūr	üzüm
engübīn	bal
engūjed	kaşını
engüle	ilik
engüş	barmaq
engüşteri	yüzük
erzān	ucuz
erzen	taru
erzīz	kalay
eriş	bilek

eşk	gözden akan yaş
ezdef	aluc
F	
fağ	tele
fāş	bellü
fer	revnağ
ferbih	semiz
ferhenc	yaturması çubıgıñ
fermān	buyruğ
feryāдрес	şahşı gücден қурта
fil u feres şāh u ruğ piyāde vü ferzīn	altı ki şatranc āleti
fīncā	gerinmek
firişk	geç degen üzüm ran
fitrāk	terki
fūle	ağuz
fūrnās	қатı ağduğ
G	
gāh	vağt
ğalle	tağıl
ğalmalic	қılçıқ
ğarbūn	belek
gāvdum	borı

ġavşeng	ögendire
gec	kirec
gehväre	bişik
genc	oglanuñ bagcısı
ger	uyuz
gerd	toz
geş	güzel
gev	çuçur
gezer	keşür
gil- i surġ	aşu
girāmī	ululamaġ
girān	aġır
girān	ķız
girevgān	ķutuz
ġink	bezirġānenüñ şol aġır aġacı
ġolām	ķul
ġūh	ādem necisi
ġūk	ķurbaġa
ġūr	sin
ġūr	ķaġ eşegi
gurbe	cedük
gurūhe	yumaġ

gūşe	bucağ
gūşe-yi çeşm	ucı gözün
gūşvāre-yi zerrīn	kūpenūğ altunı
gūy	top
gūz	koz
gūften	demek
gūvāh	tanuğ
H	
hāk-i nemgīn	yaş toprak
hāme	qalem
hāmī	kemende
hāmūn	yazı kimi ola düz
hāmūş	epsem
hāne	ev
hārbuze	qavun
hārgūş	tavşan
hārīrī	dībā
hārīrī	perend
hāver	gün doğdığı yir
hāye	taşak
hefe	boğmağ
heft	yedi

heme	ķamu
hemtā	bekdaş
hemzād	ikiz
ħencīr	ķoķu
herke cūyed yābed	isteyen bula
hest	vār
ħestegī	şayrulıķ
heşt	sekiz
heştād	seksen
ħeyme	çadır
ħeyū	yar
hezār	biņ
ħing	atuņ bozı
ħirgeh	ķara ev
ħilm	sümük
ħīm	yara
hīme	odun
hindvāne	ķarpuz
ħīre	ķafa
ħired	uş
ħişt	kerpic
ħizīv	nesnenüņ issi

holķ	ķu
ķūd	ışık
ķūd bın	ōzin gōren kişi
ķūk-i ner	erkek ũoņuz
ķūn	ķan
ķunūr	eřās
ķunūr	ev ķumařı
ķūrdenī	yimek
ķurrem	sevinmek
ķurūhe	avcının ķobısı
ķusr	ķaynata
ķusū	ķaynana
ķūře	ekin başı
ķuřk	ķuru
ķuřkmār	tutruğ
ķūvāst	dilek
ķūdāvend	nesnenūņ issi
ķūřmend	uşlu
ķūveydā	bellū
ķūvāb	dūř
Ī	
illā cerb-dest	her işde uz

īnek	uş
isperis	meydan
ispīd	aķ
‘iyān	bellū
īzer	dāyimī
J	
jefk	çapaķ
jerf	deriņ
jinde	yamalı ʈon
jīve	sīmāb
K	
ķāb	aşuķ
kāf	yaruķ
kāflū	göņlek
kāķ	köşk
kājire	aşbur
kālā	ķumaş
kālyār	salyar
ķanberīs	ʈuraķ
kanūş	kendire
kārd	pıçaķ
kār-ı mā bih şūd	işümüz oldu gey

kāsnī	güneyk
kāze	gölgelik
kebelek	güverte
kebūd	gök
kebüter	gögercin
keçkil	rekve
kedū	ķabaķ
kef	aya
kef	köpük
kefçek	köpçük
kefçelize	it balığı
keftār	sırtlan
kehkeşān	çoğ ılduz
kej	ipek
kelendere	güclü dağı çabuk olan adama
kelisā	künişt
kelū	boğaz
kemer	ķuşaķ
kemī	eksüklüg
kendū	ķovan
kenevdāne	kenevür
kenīzek	ķırnaķ

ker	şadır
kerc	dilim
kerden çü zeğaneke	inci kırık olmuş
kes	kimse
keş	çek
keş	koltuğ içi
keşef	yatuğ bardağ
keştî	gemi
keyfer	---
keymuht	şadır
kikiş	kerdeme
kilk	qalem
qinār	qırağ
kīnin	öçeşmek
kirm	qurt
kīş	payır
kişt	ekin
könüş	salu
kū	qanı
kūbile	şunuğ
qūḥ	cāhil kimse
kūh	tağ

kūḥak	çekli
kunām	in
kundurū	şakız
kurte	tekele
kus	am
kuşt	yan
kūy	maḥalle
kūzpoşt	arkası kūz
küçücük	yazılı
küfe	kesmük
küleng	turna
küşti	güreş
L	
laḥat	çomaq
lāne	yuva
lektār	bulamaç
leng	aşsaq
leşger pūjūh	çaşıt
liḥāz	ucı gözün
ligām	uyan
lūbiya	ülü
M	

māḥ	yaramaz gümüş
mākiyān	tavuḡ
mār	yılan
marāḡ	ŝayrulıḡ
māst	yoḡurt
māŝ	mürdümük
māŝū	elek
maymūn	kepi
meḡāk	çuḡur
meh	āy
mehār	burunduruk
mehl-i giribān-ı merā	ḡoma yaḡamı
mejīde	mane mena
mekeş	çuḡme
merd	er
meske	kereyaḡı
mevīje	gelmeçu
mevīzāb	aḡŝama
mide hed bālābe	virüp yalvarup
mih	ulu
mihmān	ḡonuk
mihr	sevi

mila' ke	kaşuḥ
mis	baḳır
mītin	kūlūnk
mīve	yemiş
miyān	bil
mīzbān	konuḳçı
mūrd	mersīn
muḥ	ilig
mūr	ḳarınca
murḡ	ḳuş
muşt	yumruḳ
muşū	burçaḡ
mūze	edūk
mūrde	ölü
müstemend	eñil
N	
nāf	göbek
nāle	inüldi
nām	ad
nām	adaş
nānḥūriş	ḳatıḳ
nāve	senit

nāybānī	gögercin
nāy-i zen	düdüki
neḥcīr	av
nemed	keçe
nemek	tuz
nerm	dölek
nev	yeni
nevbāve	türvende
neved	toḫsān
neverd	selmin
nihān	gizlü
nihāden	ḳomaḳ
nigīn	yüzük ḳaşı
nilk	taḡ erigi
nīm	yarı
nīst	yok
niṣān	amaç
nīv	alp
niyā	dede
niyām	ḳın
nizār	aruḡ
nīze	süñü

nuh	toğuz
nuhuft	gizlü
nūse	elegüm sağmal
nühünbīn	tenūr tuvağı
P	
pādāş	---
pār	bıldır
pāşne	akçe
pātīle	tava
pāybāf	çulha
pehlevān	yel
pej	bileğ
pej	şarp
pejm	tuman
pekülek	göçüklenmek
peleng	kaplan
penc	biş
pencāh	elli
per	kanat
per	yilek
perde	kapu örtüsü
peren	ülker ılduz

perhāş	şavaş
perhev	kiler
periden	uçmak
perniyān	naķışlu
pervā	kolay
pervīn	ülker
peryūn	demregü
peşm	yūn
pīh	asmaşı çubugun köki
pīh	iç yağı
pīle	ķabaķ
pilevr	çerçi
pīr	zal
pīrāye	bezek
pīse	gövdesi ala
piste	fistıķ
pīşānī	alın
pīşhūrd	itme
piyāde	yaya
piyāz	şoğan
pūd	arğaç
pūr	oğul

pūst	deri
pūsīde	çürük
pūşīde	gizlü nesne
puşk	kıgı
pūyā	yilek
pūz	ağız
pūzīne	yarpuz
pūr	tolu
püş	yili
püşt	arça
püşterem	kurdeşeni
R	
rāh	ka'be yolu
raḥne	gedük
rāhzen	ḥarāmī
rāj-ı ḥirmen	tīnūsu
rām	dölek
rām	yavaş
rān	uyluğ
reg	ṭamar
reḥbīn	ḫurut
reḥc	çirkin

reḥc	titsin
reḥt	şelek
rehvār	yurğa
renc	emek
reste	er şırası
reşk	güni
rev	var
revān	cān
rīze	uvaḫ
rūbāh	dilkü
rūḫ	cebrā' ilüḫ adı
ruḫ	yaḫak
rumca ni	evet
rūy	tunç
rūy	yüz
S	
şad	yüz
saḫf	āsumāne
sāl	yıl
sār	şıgırcuk
şārüc	alçu
sāye	gölge

sebū	destī
sebūk	yeyni
sebz	yeşil
sefçe	kelek
segāle	ādem necisi
semārūg	tomalan
semend	atun ulası
seng	taş
senglāḥ	caķıl
sere	yarar
ser efsār	yularun başı
serḥije	ķızamuęa
serkeş	camuş
serm	ķıçı
seterven	ķışır
sevgend-i ęılāz	ağır and
si	otuz
sifāle	saķsı
sih	çelik
sīḥ	şiş
sih	üç
sih tā	üç kat

sikene	ay
sīne	gögüz
siparam	reyhan
sipehdār şān	çeriye baş
sipend	yüzerlik
siperī	işüñ tamamı
sipīdār	ķavaķ
sīr	sarmısaķ
sīr	toĥ
sitāmı	eyer altın
siyeh	ķara
sorb	ķurşun
sū	yañ
şu' d	toĥalaķ
şudā'	baş aĝrısı
sūĥte	ķav
sumāţ	ĥ'ān (sofra)
surĥ	ķızıl
surnās	toĥtamış
sūĥen çīn	ķuvacı
süpārī	añız
sürfe	öksürük

sürün	uca
süvār	atlu
Ş	
şād-ı kāmī	sevinmek
şāhı	budağ
şām	vilāyet
şamam	çaruğ
şāmī	ağşam
şāne	tırak
şāşe	sidük
şebeh	birince
şegāl	çağal
şeh	tağ depesi
şehd	mumsuz arı bala
şenbelid	boy
şend	kuş burnı
şeng	güzel
şeşt	altmış
şeş	altı
şeşt	balık duzağı
şeştā	tanbūr
şibt	tırak otı

şikāf	yaruḡ
şikem	ḡarın
şiniden	işitmek
sipih-r-i gerdān	dönüci gög
şir	aşlan
şir	süd
şirīn	ḡatlu
şubāḡ	ḡarıcuḡ şovugınuḡ ilki
şuḡ	kir
şuḡ-ı dest	el kiri
şūje	hişteḡ
şukūfe	çiçek
şumār	şayu
şūr	ḡuzlu
şūre	çoraḡ
şūy şevher	er
şükūh	ulu heybet
T	
tahkalūn	ḡoz çetigi
tār	arış
tāş	yüzde çıḡıt
tav	ḡaymaḡ

tāvān	virim
teb	sıtma
tebār	kabīle
tebār	ķavm
ṭeberḥūn	girabolı
tef	od yalıḡı
tegej	üzüm çekirdegi
telis	hekibe
tendise	oyuķ
teng	ķolaḡ
teng	ṭar
ter	yāş
teş	bıçġu
tīre	bulanıķ
to bugū	ayıt sen
tūrāş	---
tūvānā	gücü vār
Ü	
üstüḡvān	süḡük
üşnān	çuġan
V	
vām	borç

velī	iç fışı avurd
verdāne	oklağı
vervāre	çardağ
vezeğ	ķurbağa
vīje	çık
Y	
yağ	buz
yāre	bilezük yiri
yek	bir
yeşk	canavar azısı
yeşm	yeşil taş
yūz	pars
Z	
zāc	loğusa
zāden	toğurmak
zebgur	avurda fiske
zeft	yoğun
zehār	ķasıķ
zehre	öd
zehūzād	döl dös
zelū	sülük
zerd	şaru

zerîr	şarullıķ
zift	ķayır
zillıķ	beķc
zîn	eyer
zinde	diri
zuft	baķîl

4.2. Türkçe – Farsça Dizin

A	
aç	gürsine
açuk yatmışa	ķufte ‘uryân
ad	nâm
adaş	nâm
âdem	merdüm
adım	gâm
aĝaç	ķüb
aĝaç	direķt
aĝaç çivisi	fâne
aĝaç ķařılı	bâr
aĝaçlayım	ķün dirakıt
aĝır	girân
aĝır and	sevgend-i ĝılâz

ağız	pūz
ağlamak	mūyīden
ağrı	dard
ağuz	fūle
ağşama	mevīzāb
aķ	ispīd
aķarşu	āb-ı revān
akçe	pāşne
akıllı	hiredmend
aķsaķ	leng
alçaķ	pest
alçu	āhek
alçu	şārūc
akalem	cihān
alın	pīşānī
almağ	sited
alp	nīv
altı	şeş
altı ki şatranc āleti	fil u feres şāh u ruķ piyāde vū ferzīn
altmış	şeşt
altun	zer
aluc	ezdef

am	kus
amaç	nişān
ana	māzer
añız	süpārī
añul	āheste
ard	pes
arı	zenbūr
arı dikenı	nīş
arış	tār
arı şatlısı	nūş
arğaç	pūd
arğa	püşt
arğası küz	küzpoşt
arpa	cev
arşun	gez
artuk	bīş
aruğ	nizār
aruğ	ten-i lāger
aşbur	kājire
aşlan	şīr
asmaşı çubuğun	cefte
asmaşı çubugun köki	pīğ

aşāğa	zīr
aşāğa in	furū āy
aş	ebā
aşu	gil- i surḡ
aşuḡ	ḡāb
at	esb
ata	pezer
atlu	sūvār
at ḡonı	berguštūvān
atuḡ bozı	ḡıng
atuḡ ḡulası	semend
av	neḡcīr
avcının ḡobısı	ḡurūhe
‘ avrat	zen
avurda	jem
avurda fiske	zebgur
ay	māh
āy	meh
ay	sikene
aya	kef
ayaḡ	pāy
ayı	ḡırs

ayıt sen	to bugū
āyīni gevurlaruŋ	neġūṣāk
ayran	dūġ
ayran aşı	dūġbā
ayruġ	cuz
az	endek
B	
babuc	sur
baġırsaġ	rūdegān
baġlu	beste
bahādur	dilir
baġīl	zuft
baķır	mis
balçıķ	lāk
baldır	link
balta kılıç	teber
baŋa ķarşı	be-piṣem
barmaķ kiçisi	kālūc
baş	ser
baş aġrısı	derd-i ser
baş aġrısı	şudā ^c
baş bart	rīş

bay	tüvānger
bayguş	būm
bayram	çeşn
bebek	merdüm-i çeşm
beğc	zılıķ
bekdaş	hemtā
bekmez	düşāb
belek	ğarbūn
beliņ	girīve
bellü	fāş
bellü	hüveydā
bellü	‘iyān
bende	dermen
beni gör	be-bīn merā
ben saņa söylemeyem	men betü çizi negüyem
beyin	mağz
bez	düje
bezek	pīrāye
bezirhānenün şol ağır ağacı	ğink
bıçğu	teş
bıldır	pār
bınar	çeşme

bıyık	bürüt
bil	miyān
bilegü	fīsān
bilek	eriş
bileñ	pej
bilezük	dest ebrecen
bilezük yiri	yāre
bilgü	dānişmend
bilik	dānā
biş	āşinā
biñ	hezār
bir	yek
bir	yik
bir hind ili sulţānı	rāy
birince	şebeh
bir kez	bār
biş	penc
bişi	lāleng
bişik	gehvāre
bit	süpüş
borç	vām
boğaz	kelū

boğmak	ḥefe
bol	fīrāvān
boncuğ	mühre
borı	gāvdum
boru	būk
boş	tehī
boy	bālā
boy	şenbelid
boyunduruğ	yūğ
bögrek	gurde
bucağ	peygüle
bucağ	gūşe
bucağdağı	bekuncı
budağ	şāḥı
buğday	gendüm
bugün	imroz
bulamaç	lektār
bulanık	tīre
bulut	ebr
burçağ	muşū
burun	bīnī
burunduruğ	mehār

butraḳ	dūje
buyruḳ	fermān
buz	heser
buz	yaḥ
bük	pīç
büklüm	çīn
bülüc	çūje
büre	keyk
C	
cāhil kimse	ḳūḥ
cān	revān
canavar azısı	yeşk
cānavar yırtıcı	ded
cebrā'ilüḡ adı	rūḥ
cedük	gurbe
cömerd	rād
Ç	
çadır	ḥeyme
çālāk	celt
çalḳoyun	sitān
çaḳ aḡzında öp	der dehāneş būs
çaḳal	şeḡāl

çaķıl	senglāĥ
çamuş	serkeş
çapak	jefk
çar	çāder
çardaĝ	vervāre
çaruk	şamam
çaşıt	leşger pūjūh
çay	rūd
çaylak	zaĝan
çeç	çāş
çeç	enbis
çek	keş
çeküç	ĥāyisk
çekli	kūĥak
çekme	mekeş
çekük	çerz
çekürge	meleĥ
çelik	sih
çerçi	pilevr
çeribaşı	sipehĥd
çeriye baş	sipehdār şān
çıban	dūnbel

çık	vīje
çiçek	şukūfe
çig	hām
çirkin	reḥc
çoğ ılduz	kehkeşān
çok	bisyār
çomak	laḥat
çorak	şūre
çölmek	dīg
çuğan	üşnān
çuğur	gev
çuğur	megāk
çulha	pāybāf
çuvalduz	bundūz
D	
dağı	diger
dede	niyā
degenek	bāhū
dek	tā
dem	nefes
demek	güften
demregü	peryūn

demür	āhen
deñiz	deryā
der	ḥūy
deri	pūst
deriñ	jerf
deve	üştür
deve tabanı	süvel
dībā	ḥarīrī
diken	ḥār
dikmek için çıkarılan agac	dārḥāl
dil	zübān
dilek	ḥūvāst
dilim	kerc
dilkü	rübāh
dipi	deme
diri	zinde
dirseg	vārın
diş	dendān
dişi	māde
dişi geyik	āhū-yi māze
döl dōş	zehūzād
dölek	nerm

dölek	rām
dönüci gög	sipih-r-i gerdān
dönüm geri	terk
dörd	çār
destī	sebū
döşek	cāme-yi h̄āb
dudağ	leb
dumrı	def
duruş	kūş
dut	gār
duzak	dām
düdük	nāy
düdükci	nāy-i zen
dügme	eḡgūjene
dün	şeb
dün asrağı gicenüñ adı	düş
dün asrağı gicenüñ adı	perendüş
düş	h̄uvāb
dütün	dūd
düzülmüş	āmāze
E	
edük	mūze

egilmek	ḥam
egri	kej
ekin	kişt
ekin başı	ḥūşe
ekinci	berzger
eksilmek	kāsten
eksük	kem
eksüklüg	kemī
el	dest
elegüm sağmal	nūse
elek	māřū
el şarışı	bedest
el kiri	řūḥ-ı dest
elli	pencāh
elsüz	bī-dest
emek	renc
emcek	pistān
eñil	müstemend
eniş	nişib
epsem	ḥāmūř
er	merd
er	řūy řevher

erkek	ner
erkek toğuz	ęük-i ner
er şırası	reste
erük	ālū
eřāř	ęunūr
eşek	ęar
etmek	kūlūc
etmek	nān
ev	ęāne
evet	ārī
evet	rumca ni
ev şumaşı	ęunūr
eyer	zīn
eyer altın	sītāmı
eyle	be-sār
eyü	bih
eyü	nīk
F	
fıstık	piste
ferişte	sūrūř
fiker	gul-gūne
fisāne	meşel

G	
galebe	enbüh
geç	beguzār
geç degen üzüm	firişk
gedük	raḥne
geçirmek	arūğ
geldi yaz	bahār āmed
gel ilerü	biyā be-piş
gelmeç	mevīje
gelme girü	pesmāye
gemi	keştī
gerinmek	fincā
geviş	neşhuvār
geyik	āhū
gic	dīr
gic	eyā
giç öğrenme	dīr meyāmūz
girebolı	teberhūn
girec	caşş
gitdi kış şovuğı	bereft serd zemistān
gizlü	nihān
gizlü	nuhuft

gizlü nesne	pūşīde
göbek	nāf
göçüklenmek	kebüter
gögercin	pekülek
gögercin	kebüter
gögercin	nāybānī
gögüz	sīne
gök	āsumān
gök	kebūd
gökçek	nağaz
gölge	sāye
gölgelik	kāze
gön	çerm
gön olan bardağ	debbe
gön olıcağ yastuğ	bāliş çermīn
göñlek	kāflū
göñül	dil
göriş gel	sikindar
görmüş	dīde
gövde	çüten
gövdesi ala	pīse
göz	çeşm

gözcü	dīdebān
gözçi	dīdebān
göz çöpi	hāşāk
gözden akan yaş	eşk
göz perdesi	tem
gözü ağartma	be-yā āştikun
güclü dağı çabuk olan adama	kelendere
gücü vār	tüvānā
güç	sitem
gül	be-hand
gülmek	hānde
gümiş	sīm
gün batdığı yir	bāhter
gün doğduğu yir	hāver
güneş	hūrşīd
güneyk	kāsnī
güni	reşk
günlük	venīje
güreş	küşti
güverte	kebelek
güvegü	dāmād
güzel	geş

güzel	şeng
H	
haberçi	peygâmbër
hâkim	dâver
hamle	tek
hâne-gi helvâ	‘azîde
harâmî	râhzen
haşır eyledükleri çoğanun adı	duh
hekibe	telis
her işde uz	illâ cerb-dest
hırş	âz
hışım	hîş
hurûf oldu tamam	çün müveşşeh-leh
hücre	kürîçe
I	
ılduz	sitâre
ılgın ağacı	kej
ılkı	sütür
ıraç	dūr
ırmaç	cūy
ıssı	germ
İ	

iç	derün
içi boş	kāvāk
iç yağı	pīh
İç yağı kı kırdığı	çez dere-yi pīh
idi	būd
ig	dūk
igde	ser hāb
iki	du
ikiz	hemzād
ilerü var	pīşrev
iletmiş	bürde
ilig	muḥ
ilik	engüle
ilteler	??
in	kunām
inanmağ	bāver
inci kırık olmuş	kerden çü zegānek
inüldi	nāle
ip	resen
ipek	kej
ir	bīgāh
iriğ	rīm

isnemek	āsā
isteyen bula	herke cūyed yābed
iş	hemdem
iş	kār
işe buyruk idici	kār-fermāy
iş güc	kiyā
işik	āsitāne
işitmek	şiniden
işit üş	kunūn bişnev
işümüz oldu gey	kār-ı mā bih şüd
işüh düzicisi	kārsāz
işüh tamamı	siperī
it	seg
it balığı	kefçelize
it dür kuduz	dīvāne sek
itme	pīşhürd
itmek	kerden
K	
ķabaķ	kedū
ķabaķ	pīle
ka ^ç be yolu	rāh
kabīle	tebār

ḳab ḳacaḳ	bārdān
ḳaç	çend
ḳaçan	key
ḳāḏī bitisi	çek
ḳafa	ḥire
ḳalay	erziz
ḳalem	ḥāme
ḳalem	kilk
ḳalem yonga	terāş gerv
ḳalkān	siper
ḳamçı	tāziyāne
ḳamiş	ney
ḳamişda saz	nayisitān
kam küreği	fihe
ḳamu	heme
ḳan	cimā ^c
kan	ḥūn
ḳanat	bāl
ḳanat	per
ḳana ^c atlu	ḥursend
ḳanı	kū
ḳaplan	peleng

ķaplubaęa	keşef
ķapu	der
ķapu örtüsü	perde
ķapu tıraķusı	pejāvend
ķar	berf
ķara	siyeh
ķaravaş	berde
ķaravaş	perestār
ķardeş	dāzer
ķarındaş	berāder
ķarış	nefrīn
ķarlaęuķ	perestū
ķarıcuķ şovuğınınuğ ilki	şubāt
ķarın	şikem
ķarınca	mūr
ķarpuz	hindvāne
ķartal	dāl
kart oğlan	kink
ķasıķ	zehār
ķasnı	engūjed
ķasuręa	devle
ķaş	ebrū

қауһ	mila' ke
қатı ағдуқ	fūrñās
қатıқ	nāñhūrıř
қатı қавға	hēlāluř
қатır	ester
қатır бүкүлмегін	sikīzīden ester
қав	sūhte
қавақ	sipīdār
қавм	tebār
қавуқ	ābdān
қавун	hārbuze
kay	bārandagī
қайғу	dijem
қайın ағacı	ğūř
қайır	zift
қаймағ	tav
қайн ana	zen māzer
қайн ata	zen pezer
қайnana	hūsū
қайnata	husr
қайу	bāk
қайусуз	bī-bāk

ķaz	bať
keçe	nemed
keçi	büz
keklıcık	kebk
kelek	sefęe
kemende	ķāmī
kemer	eydük
kemürdek	ęerend
kendire	kanüş
kenevür	kenevdāne
kepi	maymün
kerdeme	kikiş
kereyağı	meske
keri	seter
kerpic	ķişt
keser	tīşe
kesmük	küfe
keşk	bīnū
keşür	gezer
ķıçı	serm
ķıęı	puşk
ķılķık	ęalmalic

kın	niyām
kındıra	dehle
kırañ	kınār
kırk	çil
kırnaç	kenāzek
kışa	kotāh
kışır	seterven
kısrak	māziyān
kış	dey
kış	zemistān
kız	girān
kızamuğa	serhije
kız dur ügey	duñter-i ender
kızıl	surh
kız qarındaş	ḥvāher
kilidüñ dişi	pere
kiler	perhev
kilindir	belbele
kimse	kes
kira	müzd
kirpük	müje
kir	şuñ

kirec	gec
kiremidüñ saqsınuñ furın adı	dāş
kirpi	cīzū
kişi	kākā
ķo	būgzār
koh	peyū
ķoķar nesne	būyā
ķoķmıř	gende
koku	būy
ķoķu	ħencīr
ķol	bāzū
ķolañ	teng
ķolay	pervā
ķoltuķ	beġal
ķoltuķ içi	keş
ķomaķ	nihāden
ķonuķ	mihmān
ķonuķçı	mīzbān
ķopar	be-rūkn
ķopmıř	kende
ķopuz	barbuķ
ķoruķ	ġüre

ķovan	kendū
ķoyun	mīş
ķoz	gūz
ķoz ķetigi	tahkalūn
kōmec	kāk
kōmūldürüg	ber-bend
kōmür	engişt
kōpri	pül
kōpük	kef
kōpçük	kefçek
kōşk	kāh
kōy	dih
kōyün	be-sūz
ķubbe	hūvāze
ķucaķ	āgūş
ķucaķdağı	āgūş
ķul	bende
ķul	rehī
ķulac	bāz
ķulağ uru	bizen-gūş
ķulaķ dibi	bünāgūş
ķul ķaravaş	berde

kurbağa	çağz
ķurbağa	ğūk
ķurbağa	vezeğ
ķurdeşeni	püşterem
ķurşun	sorb
ķurt	kirm
ķuru	ħuşk
ķuru beksimet	kāk
ķurut	rehbīn
ķuş	murg
ķuş ağac delegen	ħūl
ķuşaķ	kemer
ķuşaķdağı düğüm	giriħ
ķuş burnı	şend
ķuş yimi	çine
ķuvacı	süşen çin
ķuyı	çāħ
ķuyruğı ılķınuñ	dum
ķuyruk	dünbe
ķuzı	berre
küd	sükārū
küf	kelāş

küf	kere
kül	ḥākister
külünk	mīṭin
kün	rūz
künişt	kelisā
küp	ḥum
küpecük	peştū
küpenüñ altunı	güşväre-yi zerrin
L	
loḥusa	zāc
M	
maḥalle	kūy
mane mena	mejide
mañşib	cāh
marul	kāhū
mengene	çerḥeşt
mercimek	mencū
mersin	mūrd
meşdan	işperis
misvāk ağacı	dıraht-ı ārāk
mor reng	dīje
mumsuz arı bala	şehd

mum tıracağ yir	legen
muştuluk	müjde
muzâri ⁶ harfleri	eteyn
mühre	vālād
mürdümük	māş
müşk otı	nāk
N	
naķışlu	perniyān
na ⁶ libend orağı	dehre
natoz	şiyār
ne	çi
nesne	çiz
nesne bilmez kimse	gūl
nesnenüj issi	hiziv
nesnenüj issi	hüdāvend
nice uzun	dirāz
nişe	derā-yı çāk çirā
O	
oba	dūde
od	āzer
odun	hīme
od yalıñı	tef

oğlaḵ	büzgāle
oğlan	ferzend
oğlanuñ bagcısı	genc
oğul	pūr
oğul oğlı	nebīre
oḵ	şemşīr
ok	tīr
oḵ	tīr
oḵ gezi	sūfār
oḵı	be-ḥ̣vān
oḵlaḡu	verdāne
oḵruḡ	kemend
ol	ān
ola	bāşed
olmaḡ	şuden
olsun	bād
omuz	dūş
on	deh
oraḵ	dās
ortunuñ oḵı	feresb
ot	giyāh
oḵacı	bizişk

otlak	çerā
oturacak yir	nişimen
otuz	si
oyna	bāz
oyna	be-bāz
oynaş	mūl
oyuğ	tendise
oyuncak	bazice
Ö	
öceşmek	kīnin
öd	zehre
ögendire	ğavşeng
ögeyik	fāhite
ögi	kūf
öki gitmişe	bi-hūş
öksürük	sürfe
öküz	gāv
öl	nem
ölmek	mürden
ölü	mürde
öñ	pīş
öñden geçen	rāy

ördek	murgābī
öyken	şuş
özin gören kişi	hūd bīn
P	
palan atı	māhçī
pars	yüz
payır	kīş
perend	harīrī
pıçak	kārd
puşu	kemīn
R	
rekve	keçkil
revnaç	fer
reyhan	siparam
S	
şaban oğı	hīş
saç	mūy
saçak	rīşe
şaçuñ şarğuğı	ferhāl
şaçuñ urlusı	mergöl
şag	rāst
şagır	ker

şagrı	keymuḥt
şağşığan	kelāje
şaḳal	rīş
şaḳalı ḳab	belmeriş
şaḳız	kundurū
şaḳsı	sifāle
şalın bulan	be-ḥirām
şalıncaḳ	nermūre
salu	könüş
salyar	kālyār
şaman	kāh
şandūḳ	lāk
şaḳsar	dele
şarı arı	münc
şarı arı	sutūr
sarmısaḳ	sīr
şarp	pej
şaru	zerd
şaru ağaç	süprük
şarulıḳ	zerīr
sāv	kendū
şavaş	ceng

şavaş	perhāş
şayru	bīmār
şayruluk	heştegi
şayruluk	maraż
şayu	şumār
segird	be-tāz
segirdim	tāz
sekiz	heşt
seksen	heştād
selmin	neverd
semiz	ferbih
senit	nāve
sepilemek	pīrāsten
serçe	güncüşk
sev	düst gīr
sevi	mihr
sevinmek	hurrem
sevinmek	şād-ı kāmī
sıçan	mūş
şığırcuk	sār
şındı	kāz
şınıuğ	şikeste

sırça	ebgüne
sırtlan	keftār
sıtma	teb
sidük	şāşe
sigil	ājuḥ
sīmāb	jīve
sin	gūr
sişek	meşes
sişir	pey
sinlesi yehūdiniş	merşezen
sivrisinek	peşe
şoğan	piyāz
şokman	herkeş
şol	şeb
şoş	encām
şovuş adı	sermā
söşmeg	düşnām
sögüd	bīd
söz	şeşun
şu	āb
şu bendi	bezeğ
suci	bāde

şunuş	kūbile
şusamış	teşne şude
şu şıgırı	gāvmiş
süçi	mül
süd	şır
sülük	zelū
sümük	hilm
süñü	nīze
süñük	üstühvān
süpürge	cārūb
Ş	
şahşı gücden kırtaran	feryādes
şası	lūç
şelek	reht
şin hıyār	bād reng
şış	āmās
şış	sīh
şol küpleyin boşal u tol	şev tehī ü pür çü hum
T	
tac	efser
tağ	kūh
tağ depesi	şeh

tağ erigi	nilk
tağ eşeği	gūr
taħıl	ğalle
tam	bām
taṃağ	kām
tamar	reg
taṃda şol egri toṃa	ķabūl
taṃ direği	sutūn
taṃu	dūzeħ
taṃbūr	şeştā
taṃrı	ħūdā
taṃuķ	gūvāh
taṃ	teng
taṃaķ	şāne
taṃu	erzen
taṃu	gāvers
taş	seng
taşağı debe	bādkend
taşaķ	ħāye
taṃlu	şīrīn
tava	pātile
taṃşan	ħargūş

tavuk	mākiyān
tavul	tebire
tay	kürre
taaz	müy-ı sütturde
tekele	kurte
tekne	zünber
tele	fağ
ten kabarcığı	ābile
tenür tuvağı	nühünbîn
terki	fitrāk
tesim	ānderz
tīnūsu	rāj-ı ħirmen
titsin	reğc
tiz karış	zūd beyāmiz
toğan	bāz
toğurmak	zāden
toğ	sīr
toğtamış	surnās
toqsān	neved
toqmaq	gazāna
toqurcın	dūdāle
tolu	pür

tolu	yehçe
tomalan	semārūg
toņuz	gūrāz
top	gūy
topalağ	şu' d
toprağ	hāk
topuğ	pūjūl
toz	gerd
törbi	çübsāy
töre	āyīn
tuç	rūy
tuğaş	berāber
tuł	bīve
tuınan	hir
tuınan	pejm
tuıraq	қанberīs
tuıraq otı	şibt
tuıрмаğ	hāsten
tuırna	kūleng
tutruğ	huşkmār
tuıtuz	girevgān
tuıtuz	nemek

uzlu	r
tükrük	befc
trvende	nevbve
U	
uca	srn
ucı gzn	ge-yi cm
ucı gzn	lihz
ucuz	erzn
u	dr
uma	behişt
uma	perden
uçuş dutmia	dev-fersay
urı	dzd
ulu	büzürg
ulu	mih
ulu barma	engt strk
ulu heybet	kh
ululama	girm
ulu suln	key
un	rd
unutma	fermu
ur	dml

urқан	nevār
uş	ħired
us	hūş
uşlu	hūşmend
uş	īnek
uvaқ	rīze
uvaқ devek	dāsudelūs
uyan	bīdār şev
uyan	ligām
uyaz	hamān
uyaz	ħargaz
uyluқ	rān
uyuz	ger
uzun	dirāz
Ü	
üç	sih
üç қат	sih tā
üli	behre
ülker	pervīn
ülker ılduz	peren
ülü	lūbiya
üzül	büksil

üzüm	engür
üzüm çekirdeği	tegej
üzüm çıbuğı	rez
üzüm şalkımı	hüşe-i engür
üzüm tegegi	tāk
V	
vaqt	gāh
vār	hest
var işüñe epsem ol	rev bekāri ħod ħamuş gün
varlıq	hestī
vāy	ħurūf-ı ʿ illeti
vilāyet	şām
virimiş	dāde
virmeκ	dād
virüp yalvarup	mide hed bālābe
Y	
yaba	heyd
yağlu	cerb
yalan	durūğ
yalın ayak kişi	pāy bürehne
yamalı ƣon	jinde
yan	kuşt

yağ	sū
yağak	ruḥ
yaprağ	berg
yar	ḥeyū
yara	ḥīm
yaramaz gümüſ	māḥ
yarar	sere
yarı	nīm
yarpuz	pūzīne
yaruk	kāf
yaruk	ſikāf
yaşşı	pehen
yāş	ter
yaş toprağ	ḥāk-i nemgīn
yatuğ bardağ	keşef
yaturması çubıguñ	ferhenc
yavaş	rām
yay	kemān
yaya	piyāde
yaz	behār
yaz	be-nūyis
yazı kimi ola düz	hāmūn

yazılı	küçücük
yedi	heft
yel	bād
yel	pehlevān
yel dūr eser	bād-ı vezān
yemiş	ber
yemiş	mīve
yeni	nev
yenge	puyū
yeşil	sebz
yeşil taş	yeşm
yetmiş	heftād
yeyni	sebük
yıl	sāl
yılan	mār
yıldırım	beḥneve
yırtmaç	çāk
yigin	çire
yigirmi	bist
yigit	cüvān
yilek	per
yilek	pūyā

yili	püş
yilken	bād- bān
yimek	hūrdenī
yin	āsītīn
yir	zemīn
yiv	derz
yoğun	sitebr
yoğun	zeft
yoğurt	māst
yoğ	‘akis
yok	nīst
yoğuş	firāz
yol	bār
yol	rāh
yoluñ azıcısı	ger rāh güm künende
yoş	hīre
yuğaru	zeber
yuğaru var	be-bālā rev
yularuñ başı	ser efsār
yumağ	gurūhe
yumruğ	muşt
yurğa	rehvār

yuva	lāne
yük	bār
yüksek	bülend
yün	peşm
yüz	rūy
yüz	şad
yüzde çatuk kaç	ebrū-yı peyveste
yüzde çıgıt	tāş
yüzerlik	sipend
yüzük	engüşteri
yüzük kaşı	nigīn
Z	
zāc	zāg
zal	pīr
zelek	eḡger
zivle	seme

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda, 802/1399-1400 tarihinde Anadolu sahasında yazılmış olan ve henüz Türkiye’de üzerine kapsamlı bir bilimsel çalışma yapılmayan Tuhfe-i Hüsâmî bilim âlemine tanıtılmış oldu.

Eserin yazarı hakkında son derece sınırlı olan bilgiler, arşiv belgeleri ışığında genişletilerek önemli bilgilere ulaşıldı.

Çalışmayla eserin kütüphanelerde ulaşabildiğimiz tüm nüshaları tespit edildi, böylece baskı nüshalarının tamamının künyesi elde edilmiş oldu.

Eserin çeviri yazısı yapılarak metni ortaya çıkartıldı böylelikle de söz varlığı ortaya konmuş oldu. Bu metinden hareketle eserin Türkçe-Farsça ve Farsça-Türkçe dizini de yapılarak araştırmacıların istifadesine sunuldu.

Çalışmanın dikkate değer bir yanı da metnin sözlük bilimsel incelemesidir. Bu yöntem ilk kez denenmiştir. Eserin mahiyeti gereği sözlük bilimsel incelemenin tamamı yapılamasa da bu konuda bir fikir verilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Ahmet Vefik Paşa. (2010). *Lehce-i Osmânî*, (haz. Prof. Dr. Recep Toparlı) (LO), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Aslan, E. (2015). “Sözlükleri Oluşturan Temel Yapılar” I. *Uluslararası sözlükbilimi Sempozyumu, basılmamış bildiri*, Sakarya

Develioğlu, F. (2010). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat* (OTAL), Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara.

Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü* (YTS), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

F. Steingass, Ph.D. (1892). *A Comprehensive Persian-English Dictionary* (ŞF), London Routledge & Kegan Paul Limited.

F. Steingass, Ph.D. (1884). *Student's Arabic-English Dictionary* (ŞA), London Printed By W.H. Allen And Co. 13 Waterloo Place. S.W.

Güncel Türkçe Sözlük (çevrimiçi)

<http://www.tdk.gov.tr/> (GTS)

İmamoğlu, A. H.,(2005). *Tuhfe-i Şahidî: Muğlalı Şahidî İbrahim Dede (Farsça-Türkçe Manzum Sözlük)*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla,.

İslam Ansiklopedisi (çevrimiçi) <http://www.islamansiklopedisi.info> (04.09.2016) (İSA)

Kamus-i Osmani (çevrimiçi) www.kamusiosmani.net (04.09.2016) (KO)

Kâmûs-ı Türkî (çevrimiçi) <http://www.kamusiturki.com> (04.09.2016) (KT)

Kamus'ul Alam (çevrimiçi) <http://www.kamusulalam.com> (04.09.2016) (KA)

Kanar, M. (2013). *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük* (KFT), Say Yayınları, İstanbul.

Öz, Y. (2010). *Tarih Boyunca Farsça-Türkçe Sözlükler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Sadıkova, Cemile ve Ekberova, T. A. (1969). *Tuhfe-i Hüsâm*, Tahran.

ŞÜKÜN, Ziya, Farsça-Türkçe Lûgat Gencine-i Güftar Ferhengi Ziya, 3 cilt Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1984.

Tarama Sözlüğü (çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr/> (04.09.2016) (TS)

Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü (çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr/> (04.09.2016) (TTAS)

Yavuzarslan, P. (2009). *Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü* (OTS), Tiydem Yayıncılık, Ankara.

Yazım Kılavuzu, (2009), 26.baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

<http://www.bulmacasozlugu.net/Sozluk/KÜNIŞT> (04.09.2016)

<http://www.luggat.com/99501/simab> (04.09.2016)

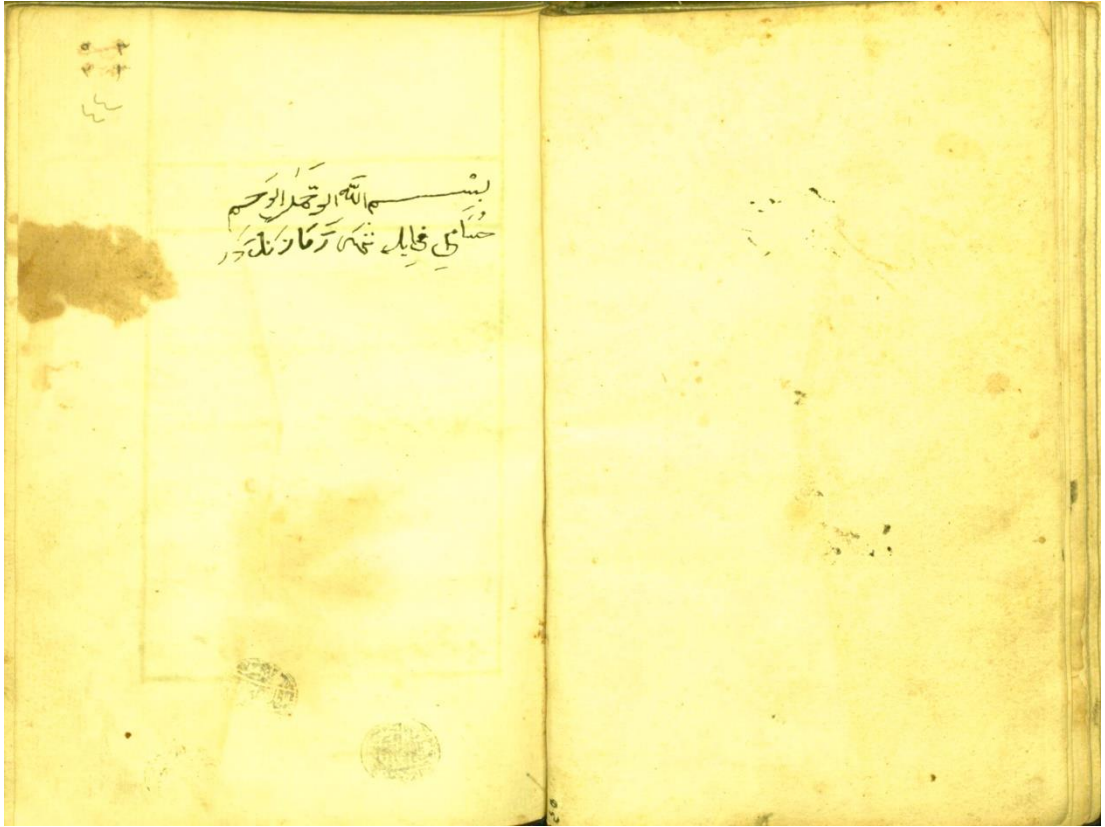
<http://osmanlica.ihya.org/rekve-nedir-ne-demek.html> (04.09.2016)

<http://www.sozlukanlaminedir.net/necis-ne-demektir> (04.09.2016)

TUḤFE-İ HÛSÂMÎ BURSA İNEBEY NÛSHASI

کتاب تجفد جیبای

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد و سپاس • و ثنا بهی قیاس • صانیج راکه

از نقطه نطفه • در مشیج رخنه نور نفوس

انسانی را پیدا فرمود که انا خلقنا الانسان

من نطفه امشاج بتبلیه فجعلنا سمیعا

بصیرا و قادر بی راکه بید قدرت خود تخمیز

طینت

طینت آدم صغی راعم هویدا فرمود که حمرت

طینت آدم بیدی از بعین صبا ما و در مکتب

خانه الرحمن علم القرآن جمیع علوم اتماراکه

عبارت از ان لغات جمله اشیاست بجهت

تجیز ملائکه تعلیم فرمود که و علم آدم الاما

کله اتم عرضهم علی الملائکه و در رود

مالا نهایه بر روضه خان النبیین محمد المصطفی

صلى الله عليه وسلم که علوم ادب را در تعلیم
گاه آذین زنی و احسن تأدیجی آموخته و ندانم
آنا انصح العرب و العجم بجمع جمیع از باب
علوم بیان رسانید . و علی اله و اصحابه و خلفایه
الراشدین باذ جنین گوید جامع ابن کلیات
و ناظم ابن لغات . احقر عبد الله القوی
حسام بن حسن القوی . بلغه الله بما یرجو

و یرحمه و یعفو . که چون از نظر کتاب
مدیه الاخوان . قراعت میسر شد .
داعیه باطن بران کشت که نوعی یکدزلعت
کتابی سازد . بزبان فارسی مترجم برکت
و بعضی از پهلوی بیت قطعه نیضند
بیت باوزان مختلفه بردارد . و در میان
هر قطعه با قطعه مشا . بترتیب حروف ابجد

دو

مَوْشَخِ نَظْمِ سَازِدِ . وَنَا مُخَفَّهٔ حُسَايِ .
أَزْمَلْتَقَطَاتِ سَايِ وَآسَايِ نِهَادِهِ . وَهَزْ
لَعَتِ پَارِسِي وَيَا نِهَلْوِي رَا سِرْحِي عَلَامَتِ
زَدَشُدْ . وَبَاقِي نَزْكِ غَيْرِ رَا بَسَايِ نُوشْتِه
شُدْ تَادَانْدُ . وَرَا خِرْفَرِ قُطْعِه بَيْتِي بِطَرَبِ
تَدْرِيسِ بَرَانِ وَرَكِ . نَه بَرَانِ قَاوِيَه أَوْرَدِه شُدْ
بِحِجَّتِ مُطَالَعَةِ سُلْطَانِ زَادِهِ . مُعْطَاغِ .

مالک

مَالِكِ رِقَابِ الْأَمَةِ . جَامِعِ الْأَلطَافِ
وَالشِّيمِ . مَعَ بَقِيَّةِ أَوْصَايِهِ اللَّطِيفَةِ شَجَرِ
أَنْكَ أَزْبَابِ مَقَاصِدِ أَرْبَابِ شَرْفِ غَرْبِ .
أَسْتَانِ دَوْلَتِشْ رَا كَعْبَةُ جَانِ سَاخْتِنْدِ .
لَا زَالَ قَضْرُ عُمَيْرِ مَعْمُورِ . وَغَمْرُ خَضْمِيهِ
مَقْصُورِ . مَحَبَلِ قَبُولِ الْفِتَادِ . چُونِ كَاوِ
أَنْ حَضْرَتِ وَخَلَاقِ خُونَدِ كَانِ أَيْنِ كِتَابِ .

دَرَفَوَاهِ جَمِيعِ اَهْلِ عَلِيٍّ مَتَلًا وَاَلَا كَرْدًا • تَوَقُّعُ
اَزْ مَطَالَعَةِ كُنْدَه كَانِ اِيْنِ كِتَابِ اَنْتَ كِه خَلَلِ
تَضَعِيْفِ وَتَحْرِيفِ رَاهِ اَلطَّافِ شَانِ تَنْفِيْحِ
وَتَضْحِيْحِ فَرْمَايَنْدِ • وَاِلهِ التَّوْفِيْقِ •
وَعَلَيْهِ التَّوَكُّلُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ
قِطْعَةٌ اَوَّلُ دَرْجِحِ رَهْمَتِ مُسَدِّسِ
مَفَاعِيْلِيْنَ مَفَاعِيْلِيْنَ فَعُوْلِيْنَ

مَنْزُومٌ

خُدَا تَكْرِي تُوَا نَكْرَ مَعْنِي بَايِ
اَيْشَه بَيْرُقِ اِدِيْحِي كَا زَ فَرْمَايِ •
بُرُوكِ اَوَلُو وَبِيْعَا مَبْرَ خَبْرِ حِي •
فَرَشْتَه دُرُ سُرُوشِ اُو كَدَنْ كَجَنْ رَايِ •
سِتَا رَه اَلْدُخُوْرَشِيْدِ كُوْنَشِ •
زَمِيْنِ يِرَا سَمَا نِ كُو كِ مَاهِ دُرَايِ •
پِرَسْتُو قُرْلُجِ بَاهُو دِ كَا نَا كِ •

دِخِي بَرْمَنْدِرِ إِلَى سُلْطَانِ نَدْرَايِ .

تَبْرُ بَلْتَا تَلِجْ شَمِشِ رَوْتِ يَرَاوُفِ .

سَبْرُ فُلْقَانِ كَمِينِ بُو صُوكَانَ نَايِ .

شُشْ وَأَبْكَرُ كُرْدَه بَكْرُكَ دَسْتِ الدُّرِّهِ .

زُبَانُ دِلِ لِكُو كُلِّ سَرِيشِ آبِ نَايِ .

دَمَه دِخِي نَكْرُكَ وَنَحْجَه طُولُو .

نَوَالِدُ زَهْرِ طَمَانِ بَارَنْدِ كِي نَايِ .

بِيَا لَارُ وَيْقَارُ وَوَارِدِ مَكْنَدِ .

أَشْعَا اَيْنِ دِمَاكِ يَعْنِي فُرَايِ .

فَجْنِ كِي بِنِي أَوْلُو سُلْطَانِ وَفِي رَيْكِ .

سِكْرِي دَرْمِشِ فِي دَرْدُ دُكْ نَايِ .

دَدَقْ لَبِ مَوِي سَاچِ وَجُويِ اَزَقِ .

بَغْرَسَقِ رُوْدَه كَانَ رُوْدِ دَر حَايِ .

طُرُو كَا وَرَسِ مَنجُو مَسْتَرَجِمَكْنَدِ .

بِيَا

جو کندنه د مانه امر باو بندا جي .
لغتده ما نجي بالان اتي دز .
جو کسرف ما ذيان وکوه در طاي .
اچو تيميشه در لوه خفته عرايت .
اچو د تيميشه در لوه ديو قز ساي .
مضارع حرف لري د در ايتن .
حروف علت صور رسک و ايجي .

١٥١

تني لاغز ارق ايرانه ديک دفع .
قورق غوره ويلي بويده رقي يسوغ .
قطعاً و خريج مفعول ماضيل مفعول
تک حمله از م کا کد تآک . ک حمله اول
مشواک اعجي درخت اراک .
لا لک ريشي و لک بالذره لک
جاک قاضي تيني سرفخ جاک .

آنکڙ ڪلوج ڪوڏ سڪارو.

ڪماڻج قو و بکيمت دُر زڪاڪ.

والادنه مهسن مهسن بيجو.

صنڌ و فڪه نلجو ايل لزل لالڪ.

چين بکلم نازيانه قيجي.

پيغوله بجاع و ترک و فتراک.

خايسڪ چڪج ڪڏيه نغون.

جلوز

جاروب سڀرڪه طبرق خاک.

دڪ تا و بک چومت رديم چشمه.

ڪوڙ پرده سي تم جي چو خاشاڪ.

دم قنغى القنڪ ارنڪ سرير.

ني بان قيو س زو قيو بانڪ.

ڪلڪونه فڪر و سڀرڪه ڪهلاڪ.

سڀرڪه صراغ زاج دُر زڪاڪ.

آنکھت سترک الوبسنق

کالوج کچیسے مشک اون ناک

نرموره سلیخاق وسکنند

کوز اغرنا وچلد چالاک

سنلا سی یهودنک مرغزن

آیین کور لک نعوشاک

قاپو طر فوسد پزاوند

کاکاسی

کاکا کیشی ایچ بوش ک آواک

کرفرا سی دوز شیار نطون

سن ما صوق ادهوش دراوس

قطبنا وخریب
زیر بختک مسک
قلاوت مناعان نعاوا

لغنه خرس ایی سک ایت لکوز کوز دیز

ککوجن ادهو طوغان خوباز دیند

ملخ چکوز که منج وسته صاری آری

تکس سبک دزخز همان اویازدند.

کز آوی کینجام آعاج العن انجی کرد.

کزارشون اون کوی سوزا صندیه کازدند.

طماعه کام آرمه کام دزبکه وارن

بدست آل قرشینه قولاجه باردند.

بسوز کیون بساز آینه و نیاز کرد.

بباز اوینه دیمک داخینه باردند.

دز

دزالتون و رزا و زه چینی و سیم کوش.

بلک کرپوه نیستان فشد سازدند.

کلاده صغین و مرغ آبی اوردند.

او کیک فاخته کوف آوی بط قازدند.

برفت سرد نیستان که کزینش صوغی.

بهار آند سینی کدی باز دند.

یلوک از چینی کزراه کم کنند ایسه.

ایشک دَرِ حِیْتِ بُود لَه کاز سَاز دِنُورُ
کِرِجِهَ حَجَرَه کَرِ مَز دُ وِ مَشْتَلِقِ مَز دُ
دُ وِ نَر کَرِ وِ سَکَر دِرِ خَو تَر کِ وِ تَاز دِنُورُ
بِیغِ بَر وِ تَ وِ سَقَل رِیشِ وِ دَرِشِ دِنَانِ دُ
کَرِ سَتَر وِ طِ مَوِی سَتَر دُ طَاز دِنُورُ
یَعُونِ نِسَبَر وِ پَهَنِ بَصِی وِ قِصَه کُوتَا
دِرَاز تَاز وِ نِجَه اوزون دِرَاز دِنُورُ

بند

بَلَدِ یُکَسْکِ وِ نِسَبَتِ الحِی تَرِ کَسْتَه صُنُوقُ
اَنِشِ نِشِیبِ وِ لَیْکِنِ بَقُوشِ فِ کَاز دِنُورُ
بِیَا بَه پَدِشِ کَل ایلو وِ بِنِ مَرِ بِنِ کُورُ
بِخَوَانِ وِ بِنِ بُو بِنِ ا وِ فِ حِجِی کَلِز دِنُورُ
سُولِ دَوَه طَبِی لَشْجَازِ بَعِی کُورُ
نِیَا کِه قَا نَه اَنجِ چَوِیسی بِنِ کَاز دِنُورُ
سَ تَر کُجِ کُجُکِ بَسْتُو وِ اَز لِقِ مَسْتِی

فَسَانِ بَلَكُو فِسَانَهُ مَثَلٌ بُوْدَسِي
قَطْعَةً مَرَجِي قَاعًا وَتَنْ قَاعًا وَتَنْ قَاعًا

جَاهِ مَنْصِبِ چَاهِ فَوْزِي كَاهِ سَمَانِ رَاهِ بُولِ

مُرْدَنِ اَوْلَمَكِ كَرْدَنِ اِيْمَانِ نَانِ اَنْمَكِ اَنْ

نَغْرُ كُو كِي كَنْ غَرْبِي جَغْرِي غِي فَوْبِي

اَبِ مَوْسُو سَابِ اَكْنِ اَهُو كِي كَاهُو رُو

كَانَتِنِ اَكْسَمَلِكِ وِپَرِ اَسْتِنِ سَمَلِكِ

خاستن

خَاسْتِنِ طُرُقِ وِلَكِيْنِ رَاسْتِ چَبِ صَاغِ صَوْلِ

خَرَّاشَانِ اَسْتَرَقْتَرِ اَشْتَرْدَرِهْ وَاَسْبِ اَسْتِ

كَاهُو اَكُو رُو دُرْدَسَا وَاَكْنِدُو سَنَنْهْ بَلَرُ كَيْسَهْ كَوْلِ

پِيچِ بَكِ بِي سَا زَصِيْرُو كَا زَا اَشِ بِنِي سَا اَجُو تِ

اَنْدَلَكِ اَرْوَا زَحْرِي رَا دِي فِرَا وَاَنْ يَغْنِي بُولِ

بِي شِدُو اِيلَادُو رُو اَدُو بِنِ مِيَا اَكْلَهْ كَرُو

كَبِرْدُو تِ بَجَلِ اُو زَلِ بَرَكْنِ فَوْبَرُو اِيچِ بُولِ

مَنْ بُوِجِي بِي كَوْتُو بَرَسْ سَكَا سِي لَانِمِ

رَو بِي كَار خُو دَحْمَشْ كَنْ وَا زَانِ تُو كِه اَبُو لَمِ

مَرْدُمَا دَه قُو تُو يَدَا شِ خُو هَرَا تَا دُر پَدَه

مَادَزَانَه شُوِي شُو هَرَا زَنْ عَوْرَتِي بِرِ طُولِ

زَنْ پَدَر دُر قَيْنِ اَتَا زَنْ مَادَرِي بِلِ قَيْنِ اَنَه

كُو يَكُو دَا مَادَرِ زَنْ دَا وُغْلَنْ وَا وُيَا شِي وَ

سَرِجَه كُجَشَاكْ اَبِكِنَه سَرِجَه اَمَنْ بِلِ مَوْرَه

كَلَا

كُلِ جَنْدِ وُ مِلِ بِي بَلِ كَرِي طُو پَدَر پَرُو لَمِ

كَنْدَه نَفْسِ كَنْدَه قُو شِنْ خَنْدَه كَلَمَكْ جَنْجَاخِ

بِنَدَه دَر مَن بِنَدَه وَا بَارُو مِرِ عِيَالِ بِرِ قَوْلِ

چُونِ دَرِ خَتَا عَجَلِيْنِ نَخْرَا مَرِ صَالِيْنِ وَا لَانِ

شُو تَرِي وُ بِرِ چُو خَمْرِ سُو لِ كُو بَلِيْنِ بُو نَا لِ طُو لَمِ

مَدَرِ قُو عِي فُو حَالِ صَا جُكْ اَز لُو سُو عِي عُو لَمِ دُر

طَمَنِ سُو لِ اَكْرِي طُو مَه دِيرِ كَارِي بُو لَمِ دُر

قطعه از غریب بحر بحر تقطیبه
نیمین نمنان فاعلان
پهلوجه یک وره در سیر قریش
سوکم که دشنام اوقیقرین قریش
دیرمیا موز کج او کرمه دیر
زود یکا میزدیمک نز قریش
پنه ک لیدک دشمنی توری بیره
میش تیون صوصی کج او میش

بکار

کین بیره کبک ندرکن لجان
کک شوقرت اوغلن و باش بارت بارت
دادوستد المع و وزیر مکدرز
اکسک وارتوق بیرگم ویریش
اشغه و یوتر و ارد و اوک
مغلیری زیروز بر پس ویش
خمر کوپ اکلک خمر و آورد زمر

قیغودر دفر نفس و همدم ایش

تکینه نکر ز نبر و ز نور اریک

طنلسی و دیکند نوش و نیش

طاشغی دایه دینور باذ کند

سفلی قابایه دینور بلمه ریش

انجک پستان و پستان چلقیون

برف زمستان پرقار و بریش

بای

پای برهنه یان آتو کشی

کرسته آنج تشنه شده صومیش

خوشه آنکوز اوز و وصلغی

باز آنج حاصیل ز زب بریش

برزگر آنج سمه زوله در

هید یابا بیل و صبان و قهیش

دختر قز دختر تو اندر در اویش

نیکه پیو دَرِ خُصِمِ بَعْنِ خُویش.

رشته چچو تیشه کتر سَرِ بَیج.

خُرکش صُفْمَانِ اَوْقِ وِیایِ بَیگِش.

خوبی دَرِ خَاکِش تَرِ کُلْ خَامِ جَاکِ.

دَرِ زِ بَوَانِ دَرِ زِ تَسْمِ دَوکِ اَلِکِ.

قِطْعَةً وَاخْرَبِ *بِنَا عَیْنِ نَعْوَانِ*
بِنَا عَیْنِ نَعْوَانِ

بِرَاذَرِی قَرِنْدَاشِ کُنُونِ بَیْشِ وَاشْتِا وُش.

بِیخِمْ

بِیْشِمْ جَا قَرِشُ وَا قَلَاغِ اَوْرُ وِزِ کُوشِ.

دُ نَه سَبْ کَه رِکِ رُو زِ چُو دِکِنِ بِنِ اَمْرُ وِزِ.

دُونِ اِشْرَاعِ کِمَانِکِ آدِی وِش نَه دُوشِ.

تَبِیْرَه طَوْلِ اَلَا نَبِیْنِ اَوْغَلِ اَوْغَلِ.

پَرِسْتَارُ وَا قَرَا وُش رِجِی تُولِ وَا نَهی بُوشِ.

لَکِن مَوْمُ طَرِجِی بَرِدِ کِنِ خَا رَسَنِ اَبِیْشِ.

نِشِیْمِنِ اَوْ تَرَا جِی بَرِ قِیْنِ اَنْجِیْدِ رُغُوشِ.

پيوكوه چكان چرز و كشف قبلو با در
سبش بت دله سكار و قلق ديب تا كو
نوازارقان و ازك نوما ده دي بل
پشه سور سگان در سخن سور و سخن
زغن چيلق و قرتل ا دال وقت بال
قش اعج دلكن خول و ط به اوله بيغوش
سور الق دراي جاك چرا نيشه جراب

چرا اولق و چيره يکين خيره ندا يوش
گيا اش كج ايو نيك اويا كنج گياه اوش
بيا اشخي كن كوش كال و درين كوش
قنا عتلوبه خرسند منداتر وعه در كنز
عقل لوبه خرد مند او كي كيشه بيوش
تشفد عي كومه كين در كمر ايدك
بجقد عي بكني تجقد عي را غوش

سَكِزِيدَنِ اسْتَرْقِ تَرْجَمَكِينِ بِلِ
 شَدَنِ اَوْلَعَه دَرَلَرِ اَوْتَمَاعَه فَرَامُوشْ
 قَلَمُ يُوغَسَه تَرَاشِي غَمْرُ وِلُوجَه دِي شَانِي
 سَهْ هَبْدِ چَرِي شَانِي غَوَا خَلَا لَوْتْ
 كَلَاشْ وَاكِه كَهْدَه فَرَه كَامِ كَرَاكِي
 فَرَسَبْ اَوْدَنِيكْ اَوْقِ شُونِ طَامِ دَرَاكِي
 فِطْعَةُ اَوْجَرِي مَسْتَقِيمَانِ مَسْتَقِيمَانِ
 مَسْتَقِيمَانِ مَسْتَقِيمَانِ

چون

حَيْرَه قَفَا سِيْلَه قَبَقِ بِي شَانِي اَلِنِ دَرُوِي يُوْدِ
 بِيغِي بَرَنْدَرُخْ يِكِي كَرِي اَبْ مَرَه سِينَه كَاكِي
 قَرْنِ شِكْمِ اَرَاكِ اَلْوَسُومِكِ سَلَنْ خَلْمِ زَلُو
 يَمُوقِ بَغْرُ مَشْتِ وَاكِلَوْنَا وَكَبَكِ بِلِ چَشْمِ كَرُو
 كُوْدَه چَوْنِ دَرَجَانِ رَوَانِ قِيْرُقِ وَايَلُو دِيَه
 بِي شْتِ اَرْقَه دَرُو كِي شْتِ يَانِ سِيْلِ يَانِ اَلِنِ دَرُو
 چِيْزِ وَاكِي مَعْنِي كَرِي وَايَلُو مَوْنِ بِيْرِي

خَرَكُوشِ طُوشَنِ بَارِسِي دِيوانه سَكِ اَنْدَر دُرْدُرُ.
اَقْرُصُود رَاپِ رِوانِ بِيْدَارِشُو لَعِي اَوِيانِ
بِيْنِي سَبَكِ اَعْرُكِرَانِ هَم فَرْدِخِي اَرِوانِ اَجْرُ.
بِيَه اِيچ بِي شاشِه سُدِكِ كِچِه نَمَدِه رِجَنَه
مُوزِه اَدِكِ كُوبِه جِدِكِ بَرِغَالِه اَوُغْلِقِي كِچِ بَرِ.
بِلِشْتَرِه قُردِاشِي تَب سِنْمِه بَرِيونِ دَمِ كُوبِ
دُرْدِه بَرُودِ نَبَلِ چِيانِ اَنْخِ سِيكِلِ دَرِ كُوبِ.

اَرِوانِ

اَرِوانِ قَلِي مَسَرِ بَقَرِ فَرِيقِ كِنِزِكِ شُوخِ كُرِ.
دُولِه قَصْرَه كَرِصَغِرِ اَوْجِ دَنِ كَرِ وِكانِ طُنِزِ
چَشْمِه بِيكازِ دَرِ يادِ كِرِ بِلِجَلِ سِيارِ مَرِ كُرِ.
اَوُرْمِه جِي كُوبِ كُوبِ اَنْكُوبِ اَوُرْمِه كُوبِ قُوزِ
اَوُرْمِه اَلِكِي دَرِ طِجِه نَفِ جُلْمَاكِ كُوبِ دِيانِ نِوِ
طَبِوَرِ شِشْتَا دَمِ دِ فِ كِصَا يَه بَرُوطِ دَرِ قُوبِ
كُشْتِي كُوشِ كُشْتِي كُوشِ كُشْتِي كُوشِ كُشْتِي كُوشِ

از نرد آید دایمی سخ هم همنه هر اکس بود.

باد و زان یلدا سترانک آتسو و دایج دگر.

بیست است السوزک طفره لکن پشت ارقا کونج.

بکوار و بکدر فوج صار و ج الجوج کرج.

میتین کلنک و جوب اعج بخجی بزود کونج.

پروا قلابی پر جو کلر کجوک کجوک زین آیر.

اهوی ماده خوک نردیشی کیک ارکان طلوز.

بار.

بالق دزایغ اد شست آریاوت در وار هست.

یوق نیست لاجرب دست و لکراوله هر لشد.

لک بیرو دویکی سه اوج هم چار دزد و پنج پیش.

شرفنت مشت النجی دی سکرده او نذر نه طفره.

صدیوز نو دطسان بل بجاه الی قرق جل.

هفتاد تمیش کلغیل کربی نیست و نی او نوز.

هشتاد سکسن بیک هزار شصت التمن و صابو شیار.

كوشه بحق قوك كارهامون بريكوله دوز.
 دوشاب بجز خوابه ثبال انك بركند و قوا
 كفن قلتق انجي كثر كوزل بربطلي بيل دز بهلوا
قطعاً و خريب نعو نعو نعو نعو نعو نعو نعو
 بقل يته قلتق امر بزر بلك.
 بلك صكرپ بزر برفت يابللك.
 سنت ناوه و وردانه اوف لغوه.

كلمه

كل سنخ اشو و ماشو الك.
 بولت اسرا برو قاش و مرغ قوش.
 كوار ته الف لوانك بلك.
 ميش ميره نوباوه شرونه دره
 قون خربن سنجه ندر كلك.
 قوق آبدان تو ماكيان
 چحق لخت درخت نغو شلك.

نُهَنْبِيْنِ سَنُوْرُوْطُوْجِيْ زِدَاوُنْ .

اُوْدُنْ هِيْمَه اُوْدَا زَارَا نَخُوْرُوْزَلَاكْ .

طُهْمَانِ سَمَارُوْعُ وُبُوِيْ شَنْبِيْلِيْدْ .

چِيْ سَرُوْرُوْدُوْكَ كَا فُلُوْ كُوْ كَلَاكْ .

دِرِيْ زِيْنَدَنْ وُرُوْنَدَنْ يَامَلْ طُوْنْ .

دِرِيْ پُوْسْتِ دُرُوْخُوْسْتِ بِيْغُوْ دِلَاكْ .

نِيْسَا دَا دَهْ اَدِرِيْ پِيْسَا دَهْ يِيْسَا .

دُوْرُوْ

قُوْقَرُوْسِنَه بُوِيَا وُبُوِيَا يِيْلَاكْ .

اَنَكْ بُوِيْخِيْنَاكْ وُقَلَا سِيْ سَمِيْنَدْ .

چِيْشِ سَرَاكُوْرُوْ وِسَرُوْرَا فُوْرُوْدُوْ دِلَاكْ .

بِيْزِيْنَكْ اُوْتِيْجِيْ پِيْلُوْرُوْ چِيْجِيْ وَا نَا كِيْجِيْ وَا رُوْدَا نَا .

نَمَكْ طُوْفُوْرِيْمَكْ خُوْرُوْ دِرِيْ رِيْخِ اَمَاكْ .

چِيْرُوْدُوْ كِهْمَرُوْدَاكْ عَرَبُوْنْ بِلَاكْ .

تَنْبِيْهَه هَمَكَبَه كَلِيْسَا كُنِيْشْتْ .

كُجْكَ لَمَّاكَ آدِي دُرْدُرْ بَكْ وَلَاكْ .

يَوْمَ كَمْشِ مَسَاخِ دُرْ كُنْكَ كَاخِ .

شَفَالِ حِقْلِ بِلِ حِقْلِ سَكَلَاخِ .

قَطْعَةً أَوْ غَرِيْبَةً - فَاَعْلُوْنَ فَاَعْلُوْنَ - فَاَعْلُوْنَ

رُودَةً أَكْنَهُ كَيْبَا مَن تَرْ كَمَا .

نَانَ حُمْرِ بِنِ قَاتُوْ مَوْرَابِ خَشْمَا .

تَاخِ أَفْسَرُوْ يَ تُوْجِ قَرَشُوْنَ سُرْبِ .

بِهَجَزِ

مِيْدَهْدُ بِالآلَا بِهِ وَيَرْبُ يَلُوْرُبُ .

دِيَهْ كُوِيْ وَكُوِيْ حَجَلَهْ كُوِيْ طَلُوْبُ .

دُرْدَهَانَشِ بُوْسِ حَقَا غَزِيْدَهْ أُوْبُ .

طَلْجَهْ تُوْ وَمَا سَتِ قِيْمَاغُ وَيُوْرُبُ .

كَلْجَلِيْنَهْ اِتْ بَلِيغِيْ كِرْمُوْرُ .

حَاكْ عَمَلِيْنِ يَاشِ طَلُوْبُرُقْ هَمْرَاتُ .

أَوْ قَمَا شِيْ رُخْمُوْرَا غِيْثَا ثَاثُ .

شورده خيشتك كوايك چوره بيلج.
دورده بتوق فلچو آري غلنج.
جبر بلك آردوز تازيجه روح.
بلك دانشمند جاهل كيمه قوح.
جفته اشماري چوغاك كولك پيچ.
معنين آمان شش دوشش سبيج.
بلخري بلود يبا و پيرند.

بيران

پريان ناقشلسي قوش بون شند.
كاشي كنياك قصي انت كورد.
دود دوشن جانور پي ريحي د.
يارخوبل باذرنگ شين خبار.
بفج تكوك سالياروك آيار.
بيسته فيتق هيند وانه قارپوز.
مار و پوزيبه يلان يبارپوز.

شکاو دهر بوری ز کبر که کینه کن

شخص کج بدن تو زین فریاد ز

بزمق انگشت و کمر انگشت مش

منکنه چرخش کمر نهج خشت مش

هو شغند اصلو خرد برد اخ اوص

طریقه خراش اولدو بهراش قص

چامه شعرو جامدان طوند ز غرض

ش

خستگی رصیر و لوق یعنی مرض

کبره بوی دد طبر خون خون سماط

قاریجی صوغند الکی شباط

کوشه چشمه اوج کورد کدر لحاظ

در لراغرا نده سوکند غلاظ

چرمه کون کجخت صنعی کان جماع

درد سرباش اغری یعنی صداع

دُوغْبَا اِيَرْنِ اَشِي يَانِ دُوغْ .

اِسْتَمَكْ اَسَا وُكَا اِيَمَكْ اَرُوغْ .

نَايِي زَنْ دُو دُو كِيچْ جَلْمَهْ پَايِي بَاغْ .

زَرْفِ دَا اِيَكْ كَا فِ اِيَرُقْ هَمُ شِي كَا فِ .

بَا دَبَانِ بَلِكُنْ كُو اِهْ بِلْ طَلْتُقْ .

مِيَرِي بَانِ تُو نِيچِي مَهْمَانِ دُرُوغُونْ .

اَسِي نِي نِيكْ اَسْتَانَهْ دُرَايِي شِيكْ .

اَسْمَانْ

اَسْمَانَهْ سَقْفْ وُكُو اَرَهْ يَشِيكْ .

بَا زِي كَلْدُرْ دَاخِ بَرِيكْ زِي دَاخِ بُولْ .

پَا زِي كَلْدُرْ پِيَرْدَالْ وُ بُو زَا وُ غُلْ .

پَا يَشِي كَهْ نَا وُهْ وُ نَا وَا نِ دُرْ وُ زِي .

نَزْمِ وُ مَحْمُوعْ اَوَّلْ طَمَّانْ بُو يَلْدِي زِي .

اَشِي نَا يَلِي شِ وُ لِي اَشِي نَا نِ چُو غَا نِ .

سِرْمَسَا نِي سِيَرِ وُ پِيَا زَا دِي صُغَا نِ .

دُوغْبَا اِيْرَن اَشِيْ يَاكَن دُوْرُوْغْ .

اِيْسَمَك اَسَا وُكَا كُوْمَك اَرُوْغْ .

نَايِيْ زَن دُوْ كِيْجْ جُهْمَه پَايِيْ يَاغْ .

زُرْفِ دَا رِكْ كَا فِ يَارِقْ هَمُ شِيْ كَا فِ .

بَا دَبَانْ بِلْ كَنُ كُوَا هُ بِلْ طُنُوْ .

مِيْرَبَانْ تُوْنُجِيْ مَهْمَانْ دُرُوْغُوْغْ .

اَسِيْنِيْنْ بِيْكَ اَسْتَا نَهْ دُرَايِيْ شِيْ كِ .

اَسْمَانْ

اَسْمَا نَهْ سَقْفْ وُكُوَا رَهْ يِيْ شِيْ كِ .

بَا زِيْ كَلْدُرْ دَا خْ بِيْرِكْ زِيْ دَا خْ بُوْلُ .

پَا زِيْ كَلْدِيْ پِيْرِيْ زَالْ وُ بُوْرَا وُ غُلْ .

پَا يِيْ كِهْ نَا وُهْ وُ نَا وَا نْ دُرْ وُ زِيْر .

نَزْمِ وُ سَخْمِ اَوَّلْ طِمَا نْ بُوْ يَلْدِيْ رِيْ .

اَشِيْ نَا يِلِيْشْ وُ لِيْ اَشِيْ نَا نْ چُوْغَا نْ .

سِرْمِيْسَا نِيْ سِيْرِيْ وُ پِيْ زَا رِيْ صُغَا نْ .

کِه الوومِه اولو هیت نکوه.

دید بان کوزجی چشت لشکر بروه.

دستک ای خکاوند و خلیو.

هم بهکاد دزد دیرالت نیو.

هر که جوید یا بد استاین بکه.

باز اولسون بود ادی باشد اولاً

دختراند معنیه فرزند او کیف.

کلای

کارما به شدا شو مز اولدی کیت.

چون مو شخ له حروف اولدی کتام.

ختم ادب والله اعلم در حسام.
تقطعه او غریب
بسم الله الرحمن الرحیم
بیت فاعین

قاره سیه کبود کونک اسپیداق دوز.

بید و سپیداز سکود و قوف دوز.

درد اغرد زرد او غریب رون ایچ و درت چو.

بیگاه ابرو در بر کج و دور آرد در در.

نخیر او خاتمه اولانه در سوا

خو خلق آماج نشان و شانه طرف در در.

فرو ناس قبی غدی و ستران نختین.

داس دلوس اونی دولا و داس و در در.

کینج کورمه و کوندانه کانسوز.

بوغنج چرک اونی کد و بل قسوز در.

عنه

عنه نخیل سیند یوزد لک کوز کشر.

ارزن طرو و وسعلا دی طوبایق در در.

منسکه کرم یا غیغله اغوز و شیر سدا

زخبین و قنبر یوس مرویت طور قدر در.

اندس جیاج و کشتا کن ایته بیس خورد.

کنمک کفه اغوش العین چک فنج در در.

کفتن دمک شنیدن ایشمک جوان بکت.

زادَن طومَعنيسَه بَهَادَن تَو دُرُز.

تِينُوس وِرَارِزِزَمِز وِخوشَه اَكِن بِنُجِو

خوشَه كِه چِين كِنَنَد بَتَرِكِي بِنُجِو دُرُز.

نَاغَادُو وَاغَر بُوچ كِنَز اَمَر وِغَلَام فُلُك

اَجَاغَر صُوك وِدَاغَر دَرِز قَلَه فُوق دُرُز.

قَبَلِن بَلَنَك وِشَنَك كُورُز لُطَرِنَه دُرُكَلَنَك

طَاش سَنَك وِكُوكَلَه سَايَه وِخَايِرِطَشَق دُرُز.

دُرُز

دُرُزِخ طَمُومَه قَمُومِيَدِن اَغَلَق.

پَرِيَدِن اُوجِقِ اِلَا بَهَشِنِش اُجَاغَر دُرُز.

بَرَك شُكُوفَه چِچَك وِپَرِق دِرِخَاغ.

شَمِخ طَاغ دِپِي شَاخ صُورَسَك بُودُوق دُرُز.

اَنكَشَرِي بُوزَك بُزَك قَاغِي دِرِكَلِين.

پِيَرَايَه دُرُز بَرَك كَمَرَادِي مُشَق دُرُز.

فِنِجَا كَرِئَمَك بِل وِسَرَفَه دُرُكُشَرِك.

بوشيد كولو سننه و بوسيد در چرك
الفطعة الحادي عشر
بلکه کبوتر و نایبانی کو کوجین
تشیسم جینه چه نه و فوجی سخن جین
کعبه بول راه کفکشان که جوج الذر
الکر در شوخ دست الکر و پروین
تک ندر طار و تنک بردخ فولک

کوز

کوز طاع اشکی او در دخ بر سین
مانه منا اویندر لغتک مرید
سج زلق دور و روح تین بر کن
را دجورم و تخیل زفت بوغن زفت
زفت اوله قیر اوزن کورن کینی خودین
تو مر چینی غم کلون طاع ارکی نلک
کلک و قاقو خامه بل و مورد نه مر سین

رَوَابَهُ دَلِكُو دِي بُونِ بَارِسْ وَشِيرِ
اصْلَمَنْ كَفْتَارِ سِرْتِ لَنْ كَامِ اَبِنِ
زَهْنَه دُرَاوُدْ دَهْرَه نَعْلَبِنْدَا وَرَبْجِي
كُو فَنِي قَانِ اَرِخُونِ نِيَامِ دُرُوقِي
رَبِيَه اَوْقِ وَبِرَه جِي مَوِيَه كَلِمِ اَجِ
نَبِيَه سَكُو تَبِيَه بُولْتُو تَبِيَه اَبِنِ
كُرْتَه نَكَالَا وَجَامَه خَوَابِ دُوشَكِ مَرُزِ

كون

كُونِ اُولَجْنِ نَيْسِقُ اَدِي اَلِشْرِ جِهِي
خَا نَكِي حَلُوا اَعْضِيَه صَادِلَه لَكْنَادِ
بُولُجِ وَطَرْلُو طَلَا لُوشُورَه وَشِيرِي
دَسْتِ اَبْرَجْنِ بِلَا زَكِ بَرِي يِيَارَه
كُو پَنَكِ اَلْتُونِ كُوشُورَه اَزْزِينِ
اَلِي كِه شَطْرَخِ اَلْتِي دُرُوشْتِ
فِيْلِ مَوْزَسِ شَاهِ وَرُخِ پِيَادَه وَفُوزِينِ

دُودَلَه وَسِه دُولَه لَعْنَتَه صَوْرَتِك •
بِرِجَلِك اِد دُر دُر بَرِي طَفْرَجِين •
تَا دَارِش بُورَا دَعِجْ اَنَكَلَه اِيْلِك •
دَكَمَه دُر اَخْكُوْرَنَه نُوزْد اُولَا سَلِيْن •
دِيْتَه نَدُر مَوْرَدِك مَوْرَقِ رِيْجَه •
رِيْوَه چُوْشِمَا ب دُر شَبَه دِي رِيْجَه •
فَطْعَمَتَا وَرَوْرَك

جَمَنَه

بَسْتَه بَغْلُو وَسْتَه يَعْنِي چِيْر •
جَرَبْ يَا غُلُو وَفَرِيَه اُولَا كِيْمِيْز •
رَكُو كِيْجَل كَشْف تَبُو بَسْرَق •
بُرِيْجِي كِيْجِد كُنْدُو وَخُوصْتِيْز •
اَمَا ذَه دُر لِيْش دُر وَبِنْدُو وَجُو الْدُوْر •
تَنْدِيْه اُولُق پِيْه دُر رَكُو دِيْر اَلَه •
اِيْج يَا ع قَا قَرِ دَا ع نَدُر جَر دَرَه پِيْه •

دُر لَهْ شَهْدَاوَلَهْ مُوسْتَرِيَا لَهْ .

بُغْتَوَ حَضَهْ كَرْدَنَ چَوَزَغَنَكِ اِنَجْمَرِيَا لَهْ .

فَتَرَا مَعَهْ دِي سَر خَرَهْ اِي كَلدَوِيَهْ نَا لَهْ .

طَاعَ كَوَهْ دَر اَنَبَهْ عَلَبَهْ كَاهِ دُر زَوَسْتَهْ .

اَدَمَ مَجْسِي كَوَهْ دُر دَاخِ سَكَا لَهْ .

فَوَرَوَنَقَ فَر هَا خِ يَتَرَا نَا چَوِي غَا نَكِ .

فَر مَانِ مَهْلَهْ بِي رُقَ دُر دِي سَقْسِي سَا لَهْ .

كُنْ

كُونِ دُر وَعْدُ غِي خَا وَر دِي حَا كِمَهْ دَا وَر .

كُونِ بَدُ غِي بَرَا خَتَرَا اِي نَمَغَهْ بَا وَر .

تَطْعَمَتَا وَ خَرِي

تَشَّ بِجَعُو بَا شِنَهْ اَلْجَهْ اَبَا اَشْ دُر .

بِشْمَرِي كِ يَا كَهْ سَوَا شِمَرِ شِي لَ مَ اَشْ دُر .

غَنِي كِ بَرِ خَانِنَكِ شَوْلِ اَغْرَا غَا جِ دُر .

كِرْمِدَكِ سَقْسِي نَكِ فُونِ دِي اَشْ دُر .

جانور آزی پشك پشك فعی کئی رشك
کش چوبینو و اشك کردن آقی پاشد
تکدش و همتاسه تا اوچ قمت همزادان
دادر و هم نام هم فردش و آد اش دزد
کوچفرو هم معاک غوک و وزغ قوبعا
کین او چشمک کئی کفر و پاداش دزد
توک بر ابرطد اش کش چک چکله مکش

دک

دافر برش در صووش جنگله پرخاشن دزد
دوبهوشا و ارایل باده سبجی پادیل
این مه و سال بل بردخی حج جانن دزد
اکلا منسته بل اصر سن رسته نبل
ابروی پیوسته بل بزد چوق قاش دزد
سرخ قول در نیل سبب بر سر دزد
خشک فرو خدش کجا ز تیغ قتر پاشن دزد

آن طون بزکشتوان خود ایشود بدان .

کز جی سینه ادا صان کز جریه باش دزد

از دلف الوخ در کوش مر و ستر و قهر

اوردند دام هول برده جفت تاش دزد

برده پیواورسی برده التمش در ماک

برده صور رسک قول فرا و اش دزد

عالم و کیتی جهسان کز لولونفت و نمان

باز

بلو هویدا عیان بر د خنی فاش دزد .

عصفوره کا زین دی بل الوی لوبیا

بر جفله مردمک مشویه ماش دزد

خس خوبینه هم قینتا قینانه دزد

قطع تار خرب

جوب سای دزی بل غاوشنک و کدینه دزد

مُرده دز الوالی بهره دهله فیدره دزد

بگو و عذرتان و ی قش و ی کاشانه در

۷۷۳

دوست لیر ترکیه سونو توکی وسوخته قانو

صارو لقی زربا اوله دو وار کونور گنیزه

بازدان چوقب نجی باذو زن اوشلیجک

دبه کون اولن بردق بلبله کلنیزه دی

نوسه اکمر سغمل الکوالد زخو برنت

کجل و دج چابک اولن ادمه کلنیزه دی

هرزه باکل است یزد عاقبت چینه خار

کولله

کولله ارشربه صولک اوچکن دردی

کاره کولکه لک کچک بازلو و خوزه قبه

وزمشله کوزمشه دی داده دین دوده اربه

قطعتا و غریب

شولکه کوله بومعا بلغمه به قشخ درمش

طجه خرومه اوچک فوسعی تاب اشخ درمش

ابله تن قوجغی کولله صولک اوچک اینک

بَرَعِ صَوْبِ دِي سَمَنَّا كَلِ دِي تَوَارِخِ دِي مَشَرِ

دَفَكِ جَبِي سَرُونِ اوجِه دِي تَوَارِخِ دِي مَشَرِ

كَارِ دِي مَشَرِ دِي سَمَنَّا كَلِ دِي تَوَارِخِ دِي مَشَرِ

اَي سَكَنه دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

رُوجِه دِي اَوْتِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

پُوزِ اَغِرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

بِمُرَجَفِيَه بَاكَلِ طَجِه دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

دِي مَشَرِ

دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

شُولِ حَصِي دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

طُورِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

چَكَلِه كُورِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

قُورِ قَبِيَلِه دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

سَارِ صِغِرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

مِهَرِ سَوِي دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ دِي مَشَرِ

يَا زَيْهَبَا وَرَهْمَا رِيُونَهَا دُرُوسِقُ زَهَارُ.

قَطْعَةُ أُوجَرِي

هَلْكَه مَلَكَه أَجْمَعُونَ شَيْتَا كَلَه بَام شَاةُ

بِنَه شَام دُرُو لَآيَت بِنَه بَامَا كَلَه طَاةُ

نُوكُوَايَت سَنُ وَاكُوَطُوبُ اِبْرِيُونِ بِنَاةُ

دِي كَرَج دِلِيمَه كَرَج جَسُورَاة زَاةُ رَاةُ

يُولُوك بِنِي مَرَا نَسَا رَدِي كَمَل دُرُوكَه بَرِنَاةُ

بَلَدُ

بَلِ اَوْبَانِ لِكَا مَالَا اَبْرَا لِي سِنَايُ

تُو فُو بُوِي وَبُوِي اَلَا دِي سِن فَمَا شَه كَا

اَو لُو يَه بُو زَك وَالَا اَو لُو لَغَه كَرَايُ

زَه وَزَاد دُرُوشُ رُدْحِي بَارِي جَه اَو بِنُجُتُ

لِوَسَا يَه زَا ج دِرُو لُو يَه بِنِشِيَا رَمَايُ

چَرَن چَا دِرَه اَيْدِيك حِرَكَه قُوَه اَو خِيْمَه چَا دِرَه

يَا رَه خِيْمَه نَه لُو بُو جَه دِرُو كَمَنْدَن حَمَايُ

چَرْقِ اِدِكُمْ كَبْرًا سَمَّوْجِرَاقِ شُوْرَهٗ .

اَبُو اَدْلُوْ صُوْرَتِكَ لَعْنَتِ اَبْرَهٗ نِيْكَ اَسْمٰحِي

نَهْمُوْرَدِ اَمْنَتِ دَسْتِ فَعِيْمِ اَنَّا كَلْنَا اَللَّهٗ

فُوْهَلِ هَلِ كَرِيْبَانِ مَسْرَا تُوْمَا بَقَايِ

بُرُوْبُوْقِ وَجَشِ بِيْرَا مَبْرُوْنِمِ حَا مَوْشِ اَنْبِيْمِ .

سُوْمِيْكَ اَدِيْ خَمْرِدِ خِيْ بِنَا دِ كَا مِ .

دُبْحِيْ لُوْ كَا اِيْ رَا نِ دُوْ لُوْ سِيْ بِيْرِكْرُوْ وَنِ

بِيْرُوْ

بِهٖ اَبُو سِيْ پَرُوْرِيْحَانِ سِيْ پَرِيْ اَشْكُ نَمَايِ .

بُوْ كِيَا بِيْ دُوْ نِيْجُوْ . لَعْنَتِيْ تِيْرِ طَلِيْجُوْ .

اَللّٰهُ كَرِيْمٌ كَرِيْمٌ اَكْبَرٌ اَكْبَرٌ لِهٖ حَسْبُ .

اَكْرَاوْلِ حَسَاوْ شَاغِرِ بُوْ حَسَاوْ بُوْرِيْ كِيْ .

دِيْ دِيْ زِيْ مِيْ دُوْ دِيْ سُوْرِدِ فَرِيْنِ دُوْ دِيْ .

تَمَّتْ اَلْكِتَابُ بِعُوْنِ اَلْمَلِكِ اَلْوَهَّابِ اَلْمَوْسُوْمِ كِتَابِ تَحْفِيْ

حَسَايِيْ فِيْ وَايَلِكِ شِهْرِيْ اَلْقَعْنَةِ اَلْحَدِيْ تِيْ بِيْرِيْ نِيْجُوْ

بِرُكُونِ أَجَلِ بِنُوْعْمَرٍ مَرْهَابِيهِ
طَبْرَقِ إِحْسَانِ أَعْضَاءِ الرَّفِيعِ قِيَلِهِ
يَا رَبِّ مَفْلَعِي الْوَلَكِثِيْنَ يَا مَانِي
كَيْبِيْمِ حَطْمِ أَوْ قِيُوْبِ دَعَا قِيَلِهِ

